

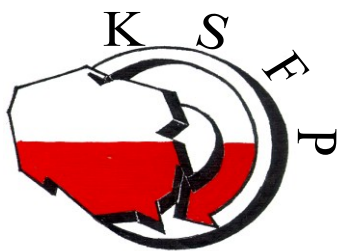

Raport o stanie funduszy poręczeniowych w Polsce

– stan na dzień 31 grudnia 2012 r.

Warszawa, październik 2013 r.

Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych
e-mail: ksfp@ksfp.org.pl
www.ksfp.org.pl

Raport o stanie funduszy poręczeniowych w Polsce – stan na dzień 31 grudnia 2012 r.

Warszawa, październik 2013 r.

Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych
e-mail: ksfp@ksfp.org.pl
www.ksfp.org.pl

Opracowanie:

Edukacja i Doradztwo Sp. z o. o.

Przygotowanie danych źródłowych: Ewelina Żurawska

Redakcja naukowa: dr Tomasz Bąkowski

Raport przygotowano na podstawie danych udostępnionych przez Polską Agencję Przedsiębiorczości oraz danych przekazanych przez fundusze poręczeniowe.

I. Wstęp.

Raport o stanie funduszy poręczeniowych w Polsce, już po raz dziewiąty trafia do Państwa rąk. Pierwszy ukazał się w 2004 roku staraniem Zarządu Krajowego Stowarzyszenia Funduszy Poręczeniowych. Od prawie dekady przedstawiamy analizę stanu sektora poręczeniowego poprzez gromadzenie i przetwarzanie dostępnych danych, a w efekcie stworzenie jedyne wiarygodnego źródła informacji dla osób zaangażowanych w działalność poręczeniową oraz wspierających ich starania - przedstawicielom administracji samorządowej i rządowej. Dokonana analiza pozwala zobrazować zmieniającą się na przestrzeni lat sytuację finansową i kondycję funduszy poręczeniowych.

Tegoroczne opracowanie jest istotne również ze względu na szereg wyzwań stojących przed funduszami poręczeniowymi w sytuacji braku spójnej polityki państwa w zakresie rozwijania instrumentów inżynierii finansowej. Działania podjęte przez Ministerstwo Finansów w ostatnich dniach 2012 roku, przeforsowały zmianę przepisów ustawy o poręczeniach i gwarancjach Skarbu Państwa, umożliwiając udzielanie gwarancji przez Bank Gospodarstwa Krajowego bezpośrednio bankom z pominięciem rozwijanej i finansowanej od sieci wyspecjalizowanych instytucji poręczeniowych. Rozwiązania ustawowe i podjęte działania doprowadziły do ogromnej nierównowagi pomiędzy instytucjami finansowymi działającymi na warunkach rynkowych a Bankiem Gospodarstwa Krajowego, który realizując programy gwarancyjne nie stosuje się do warunków i ograniczeń wprowadzonych przez Komisję Europejską. Budzi to poważne obawy o przyszłość funduszy poręczeniowych i ich zdolność do prowadzenia działalności w warunkach zaburzonej konkurencji.

Nowa perspektywa finansowa na lata 2014-2020, będzie powodować konieczność dostosowania się funduszy do wdrażania nowych instrumentów finansowych, służących jak najlepszemu i najefektywniejszemu wykorzystaniu wsparcia finansowego. Jaka rola przypadnie funduszom w sytuacji zmonopolizowania rynku poręczeń i gwarancji przez jeden w 100% państwowy podmiot? Na to i szereg innych pytań będą musiały odpowiedzieć nie tylko fundusze poręczeniowe, lecz przede wszystkim samorządy wojewódzkie, dla których fundusze były istotnym instrumentem realizowanej polityki regionalnej w zakresie aktywizacji zawodowej i wspierania rodzimej przedsiębiorczości.

Kolejnym wyzwaniem dla funduszy poręczeniowych będą nowe ponadnarodowe programy Komisji Europejskiej realizowane za pośrednictwem Europejskiego Banku Inwestycyjnego i Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego.

Nowa perspektywa finansowa na lata 2014 – 2020 będzie niewątpliwie szansą dla najaktywniejszych funduszy oraz funduszy, które będą potrafiły zbudować ponadregionalną współpracę i zaoferować jednolity, spójny produkt finansowy dla sektora finansowego.

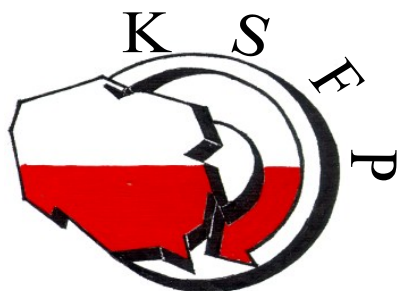
Komisja Europejska oraz kraje członkowskie UE dostrzegają ogromną rolę w wspieraniu MŚP. Powyższe wypływa wprost z danych statystycznych obrazujących kondycję gospodarczą poszczególnych państw członkowskich, w tym polską, gdzie 47% PKB wytwarzają podmioty MŚP; uwzględniając przychody gospodarki – przemysłu, handlu i usług, to blisko 60% PKB. Kolejnym istotnym czynnikiem determinującym wspieranie sektora przedsiębiorstw jest wpływ jaki wywiera na rynek pracy. MŚP są największym pracodawcą; a co istotniejsze – pomimo istniejącej na rynku ogromnej konkurencji pomiędzy tymi podmiotami, wykazują się większą „przeżywalnością” na

rynku oraz zdolnościami adaptacyjnymi do zmieniających się warunków makroekonomicznych, niż wielkie koncerny posiadające niewspółmiernie duże kapitały.

W proces związany z rozwojem MŚP, od przeszło dekady, wpisują się fundusze poręczeniowe, które z roku na rok pomimo „przeciwności losu” zwiększają swoje oddziaływanie i rolę w środowisku finansowym i gospodarczym.

Zarząd KSFP żywi nadzieję, iż tegoroczny raport pozwoli zrozumieć jak ważną rolę w rozwoju przedsiębiorczości odgrywają i co ważniejsze mogą odgrywać fundusze poręczeniowe.

dr Tomasz Bąkowski
Prezes Zarządu KSFP

Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych dziękuje:

Funduszom Poręczeniowym – w szczególności Członkom KSFP. Tylko dzięki życzliwości osób kierujących funduszami poręczeniowymi, Stowarzyszenie posiada pełne dane w zakresie sektora poręczeniowego i może przygotować jedyne, wiarygodne źródło informacji dla osób zaangażowanych w działalność poręczeniową.

Spis treści

	Str.
I. Wstęp.	4
II. Cel opracowania	7
III. Rys historyczny i uwarunkowania rozwoju rynku poręczeń w Polsce.	8
IV. Uwarunkowania i ograniczenia dotyczące poręczeń udzielanych przez fundusze poręczeniowe w Polsce	10
V. Analiza stanu organizacji i rozwoju funduszy poręczeń kredytowych w Polsce	12
VI. Ryzyko działalności funduszy	32
VII. Źródła finansowania kapitałów gwarancyjnych funduszy poręczeniowych ...	36
VIII. Podsumowanie	40
X. Spis rysunków i tabel	43
XI. Dane teleadresowe funduszy poręczeniowych.	44

II. Cel opracowania

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie stanu rozwoju funduszy poręczeniowych oraz ich aktywności w 2012 roku.

Po ponad 10 latach funkcjonowania funduszy poręczeniowych w Polsce możemy się poszczycić posiadaniem sieci dojrzałych instytucji rynku finansowego, odgrywających coraz znaczącą rolę w stymulowaniu wzrostu i rozwoju mikro, małej i średniej przedsiębiorczości w Polsce. Jednakże pomimo bardzo pozytywnych doświadczeń, pojawiają się zagrożenia dla dalszego stabilnego rozwoju systemu poręczeniowego w Polsce.

Niniejsze opracowanie ma na celu dokonanie oceny działalności funduszy z uwzględnieniem barier oraz ze wskazaniem na różnice występujące pomiędzy poszczególnymi regionami kraju.

W raporcie znajduje się krótka charakterystyka źródeł finansowania, które przyczyniły się do obecnej sytuacji funduszy i roli jaką odegrały i odgrywają w zakresie wspierania rodzimej przedsiębiorczości.

Jak co roku, prezentujemy stan obecny, charakteryzujący działalność funduszy, efekty ich działalności oraz perspektywy rozwoju rynku poręczeń w kolejnych latach w oparciu o możliwości, które uzyskała polska gospodarka w związku z przystąpieniem do największego rynku świata – Unii Europejskiej.

Celem raportu jest wywołanie refleksji nad systemem wspierania rodzimej przedsiębiorczości oraz zachęcenie Państwa do głębszej analizy i zabrania głosu w dyskusji na temat rozwoju instrumentów finansowych w Polsce w kolejnych latach.

III. Rys historyczny i uwarunkowania rozwoju rynku poręczeń w Polsce.

Historia funduszy poręczeniowych rozpoczęła się na przełomie poprzedniej dekady. W końcu lat 90-tych, zaczęły powstawać fundusze na terenach po PGR-owskich przy znacznym zaangażowaniu Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa i wsparciu lokalnych samorządów, dla których fundusze pełniły funkcje pomocnicze w procesach adaptacyjnych ludności na lokalnych rynkach pracy.

Podwalinami systemu funduszy pożyczkowych i poręczeniowych był rządowy program „Projekt Rozwoju Małej Przedsiębiorczości „TOR#10”” oraz Program „PIL” – Program Inicjatyw Lokalnych. W ramach tego pierwszego utworzono Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości (fundusze pożyczkowe), będące – obok działań mających na celu utworzenie Ośrodków Wspierania Przedsiębiorczości oraz Inkubatorów Przedsiębiorczości realizowanych w ramach tego projektu – elementem kompleksowego programu aktywnej walki z bezrobociem. Pierwsze fundusze poręczeniowe powstały w Polsce w pierwszej połowie lat 90. XX wieku w ramach programu Inicjatyw Lokalnych ze środków europejskich (PHARE).

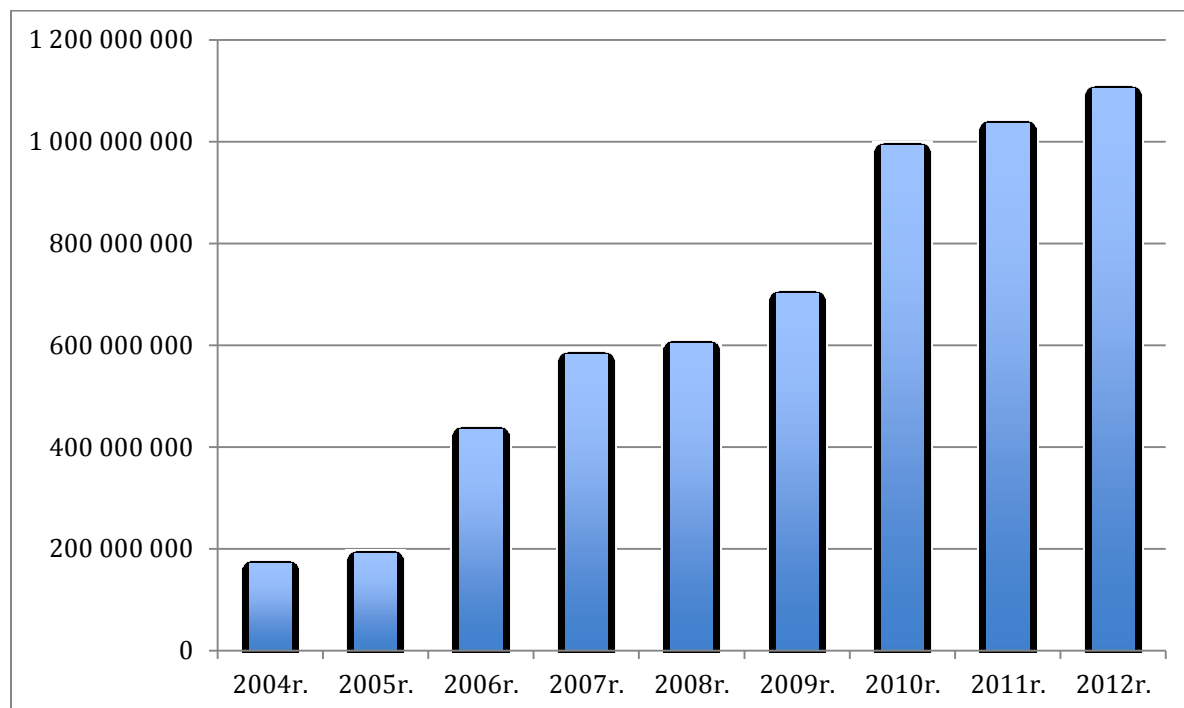
Kolejna grupa powstających funduszy, to fundusze które uzyskały wsparcie w ramach pomocy kierowanej przez rządy Kanady i Wielkiej Brytanii. W wyniku wsparcia organizacyjnego i finansowego powstały fundusze POLFUND w Szczecinie i PFG S.A. w Lublinie. Na uwagę zasługuje fakt zaangażowania kapitałowego w procesy powstania tych funduszy banków BZ WBK S.A. i PeKaO S.A. Rozwój funduszy był przez wszystkie lata ściśle związany z działalnością banków-akcjonariuszy. Efektem przemysłanej polityki banków była i jest najwyższa kapitalizacja ww. funduszy. Realizacja kolejnych programów zwiększyła dwukrotnie wielkość środków przeznaczonych na pokrycie ryzyka kredytowego banków.

Podjęte działania jeszcze w latach 90-tych ubiegłego wieku, zaowocowały przygotowaniem i wdrożeniem programu, który na niespotykaną wcześniej skalę dokonał finansowania funduszy poręczeniowych. Realizowany przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości w latach 2004-2007 program był bez precedensu z uwagi na budowę zaczątków systemu funduszy, stałej wymiany doświadczeń i wymiany wiedzy pomiędzy funduszami.

Wzrost sum gwarancyjnych obrazują poniżej rys. nr 1 i 2, które ukazują gwałtowny wzrost aktywności poręczycielskiej w okresie realizacji programu Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw. Kolejny okres wzrostu wartości kapitałów funduszy przypadał na lata 2007–2012, w którym to fundusze zasilone zostały środkami w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych.

Liczba instytucji zajmujących się zabezpieczaniem ryzyka kredytowego MŚP na przestrzeni dekady ulegała systematycznemu zmniejszeniu. Działalnością poręczeniową zajmowało się ponad 60 instytucji, charakteryzujących się różną formą organizacyjną i prawną; reprezentowane licznie przez fundacje, stowarzyszenia, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i spółki akcyjne. Dla części organizacji pełniących rolę agencji rozwoju lokalnego, regionalne udzielanie poręczeń jest jedną z form aktywności gospodarczej, obok realizacji innych działań powierzanych przez samorządy.

Rys. 1. Dynamika zmian kapitałów poręczeniowych funduszy w latach 2000–2012.

Obecnie Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych uzyskuje okresowe dane i agreguje informacje o ok. 50 funduszach na terenie całego kraju. W stosunku do 2010 roku, w którym raportowaliśmy o 47 funduszach, w 2011 r. nastąpił wzrost liczby funduszy (51). Niniejszy raport za 2012 rok obejmuje sprawozdania 49 funduszy.

Jak widać procesy przekształceń nie zostały jeszcze zakończone i w dalszym ciągu obserwujemy procesy konsolidacyjne, polegające na „wchłanianiu” słabszych ekonomicznie funduszy przez inne prężnie działające podmioty poręczeniowe, jak również powstawanie nowych instytucji.

IV. Uwarunkowania i ograniczenia dotyczące poręczeń udzielanych przez fundusze poręczeniowe w Polsce

Model współpracy pomiędzy bankiem a funduszami poręczeniowymi

Dotychczasowy model współpracy pomiędzy funduszami poręczeniowymi, a instytucjami finansującymi takimi jak: banki, fundusze pożyczkowe czy też SKOK-i został ukształtowany w latach 2004–2007, w czasie rozwoju i znaczącego dokapitalizowania funduszy przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw. Instrumenty finansowe, m.in. poręczenia i gwarancje finansowane lub współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, znalazły się w dokumentach Komisji Europejskiej, która określiła ramowe zasady udzielania poręczeń w krajach członkowskich.

Wśród warunków udzielania poręczeń wskazano:

1. Ukierunkowanie oferty funduszy do mikro-, małych i średnich przedsiębiorców (klasyfikowanych zgodnie z definicją Komisji Europejskiej), prowadzących działalność gospodarczą i posiadających swoją siedzibę na terytorium RP. W przypadku funduszy, które uzyskały wsparcie w ramach RPO lub programu JEREMIE, poręczenie mogą uzyskać przedsiębiorcy prowadzący działalność na terenie danego województwa.
2. Warunkiem ograniczającym zakres podmiotowy udzielanych poręczeń i pożyczek jest brak posiadania przez przedsiębiorcę zdolności do spłaty zaciągniętego zobowiązania, a w przypadku kredytów - brak zdolności kredytowej w rozumieniu ustawy Prawo bankowe; fakt restrukturyzacji przedsiębiorstwa w rozumieniu Wytocznych Wspólnoty dotyczących pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw (przedsiębiorstw w trudnej sytuacji).
3. Przyjęcie tzw. bezpiecznych stawek w myśl Obwieszczenia Komisji w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy państwa w formie gwarancji (Dz. Urz. C 155/02 z 20.06.2008 r.) oraz Komunikatu Komisji Europejskiej w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych (Dz. U. C 14 z 19.1.2008). Powołane dokumenty implikują kolejne ograniczenia podmiotowe w zakresie udzielania pożyczek i poręczeń. Uzyskanie przez przedsiębiorcę ratingu poniżej kategorii „B-”, oznacza zaliczenie przedsięwzięcia odpowiednio do poziomu pomocy publicznej - lub też niżej, do kategorii przedsiębiorstw wymagających restrukturyzacji. Fundusze winny udzielać poręczeń na rzecz przedsiębiorców klasyfikowanych w kategorii inwestycyjnej.
4. Poręczenie nie może być udzielone przedsiębiorcy, na którym ciążył obowiązek zwrotu uzyskanej przez niego wcześniej pomocy publicznej, wynikającej z decyzji Komisji Europejskiej uznającej tę pomoc za niezgodną z prawem lub ze wspólnym rynkiem.
5. Poręczeniami mogą być obejmowane kredyty lub pożyczki przeznaczone wyłącznie na finansowanie działalności gospodarczej, udzielone przez instytucje finansujące, z którymi dany fundusz zawarł umowę o współpracy.

-
6. Poręczeniem może być objęty kredyt lub pożyczka przeznaczona na cele bezpośrednio związane z podejmowaniem lub prowadzeniem działalności gospodarczej. W programach finansowanych z RPO i JEREMIE wykluczone jest lub znacznie ograniczone finansowanie bieżącej działalności gospodarczej (kredyty i pożyczki obrotowe).
 7. Maksymalna wartość poręczenia nie może przekroczyć 5% kapitałów własnych funduszu.
 8. Suma zobowiązań funduszu z tytułu poręczeń udzielonych na rzecz jednego przedsiębiorcy nie może przekroczyć 5% jego kapitału.
 9. Poręczenie może być udzielone do wysokości max. 80% kwoty kapitału przyznanego kredytu lub pożyczki, zaś wartość poręczenia w okresie jego trwania nie może przekroczyć 80% wysokości aktualnych zobowiązań wynikających z zawartej umowy kredytowej bądź pożyczkowej.
 10. Fundusze udzielają poręczeń na okres nie dłuższy aniżeli 60 miesięcy (niezależnie od okresu kredytowania).
 11. Odpowiedzialność Funduszy z tytułu poręczenia nie obejmuje odsetek, prowizji, opłat, ani kosztów dochodzenia należności przez instytucję finansującą.
 12. Fundusze powszechnie akceptują karencję zaciągniętego zobowiązania.

Warunkiem sine qua non każdej transakcji poręczeniowej jest przeprowadzenie przez fundusz niezależnej oceny analitycznej ryzyka nie spłacenia zobowiązania. Dokumentacja stanowiąca podstawę analizy banku, w potwierdzonej za zgodność z oryginałem kopii, najczęściej trafia do funduszu.

Fundusze współpracują tylko z instytucjami finansującymi, z którymi łączy je ramowa umowa o współpracy. Powszechnym modelem jest poręczenie subsydiarne. W zależności od funduszu i wynegocjowanych warunków (fundusz mając kilkadziesiąt umów z różnymi bankami, może mieć każdą różniącą się w istotny sposób od pozostałych), spełnienie świadczenia może następować w różnym okresie czasu, zawsze jednak po prawidłowym wypowiedzeniu umowy oraz po dacie wymagalności. Zwykle spełnienie świadczenia następuje po skierowaniu wniosku i wszczęciu egzekucji z majątku dłużnika głównego i/lub innych poręczycieli.

V. Analiza stanu organizacji i rozwoju funduszy poręczeń kredytowych w Polsce

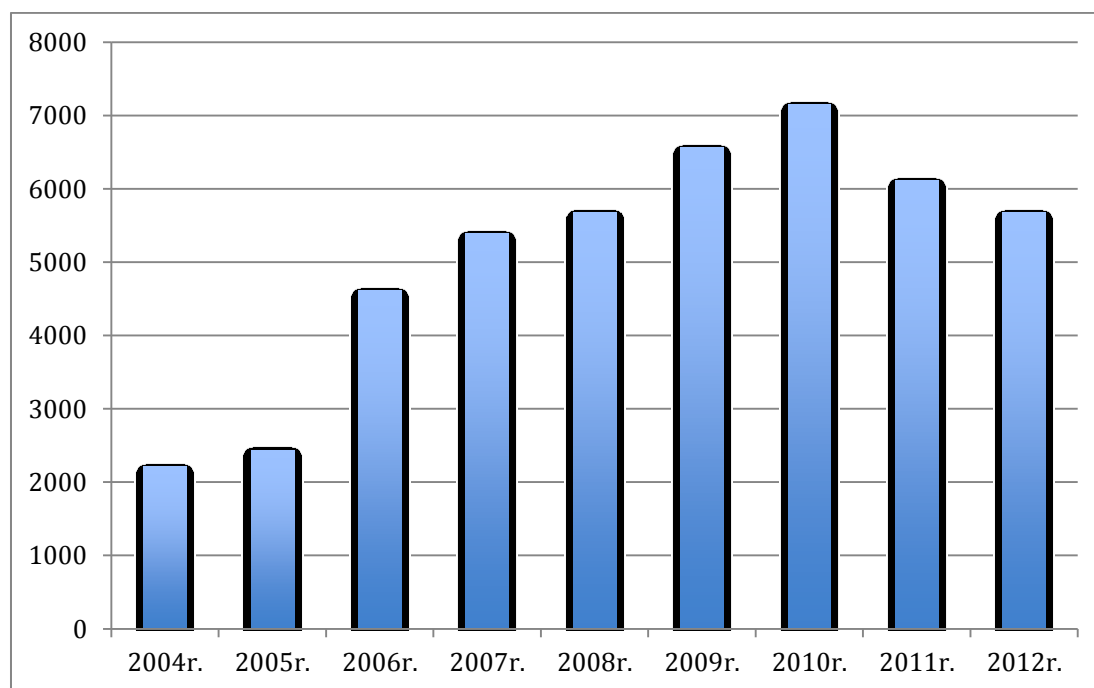
Analizę oparto na danych pochodzących z 49 funduszy, które w 2012 roku prowadziły działalność i przekazały informacje i dane statystyczne do PARP lub bezpośrednio do KSFP. W tym miejscu należy nadmienić, iż funkcjonują fundusze, które w latach ubiegłych sprawozdawały się wykazując aktywność w zakresie poręczeń, a które w minionym roku poręczeń nie udzielały, lub nie udostępniły swoich sprawozdań.

Rok 2012 były okresem wzmożonej aktywności funduszy poręczeniowych w Polsce. Wzrosła zarówno łączna wartość kapitału poręczycielskiego wszystkich funduszy, jak również wartość udzielonych poręczeń.

Suma kapitałów gwarancyjnych funduszy poręczeniowych wyniosła w 2012 r. 1.105 mln zł. W stosunku do 2011 roku nastąpił wzrost o 70 mln zł. W 2010 roku łączne kapitały wynosiły 955 mln zł, a w 2009 r. 781 mln zł. W latach 2009-2012 kapitały przeznaczone na zabezpieczenie ryzyka wzrosły o kwotę 324 mln zł, tj. o 41,5%. Tak ogromny wzrost sfinansowany został ze środków samorządów, budżetu państwa oraz Unii Europejskiej.

Liczba poręczeń udzielonych przez wszystkie fundusze w 2010 r. wyniosła 7.144., a w 2011 roku 6.118 poręczeń, natomiast w 2012 r. - 5.678. W stosunku do lat poprzednich nastąpił spadek liczby udzielonych poręczeń przy jednoczesnym wzroście średniej wartości jednego poręczenia.

Rys. 2. Dynamika zmian aktywności funduszy poręczeniowych [liczba udzielanych poręczeń w latach 2000- 2012].

Wartość poręczeń udzielonych w 2010 r. wyniosła 869 mln zł, w 2011r. 967 mln zł, a w 2012 r. 1.190 mln zł. W stosunku do 2011 roku nastąpił wzrost o 23,1%.

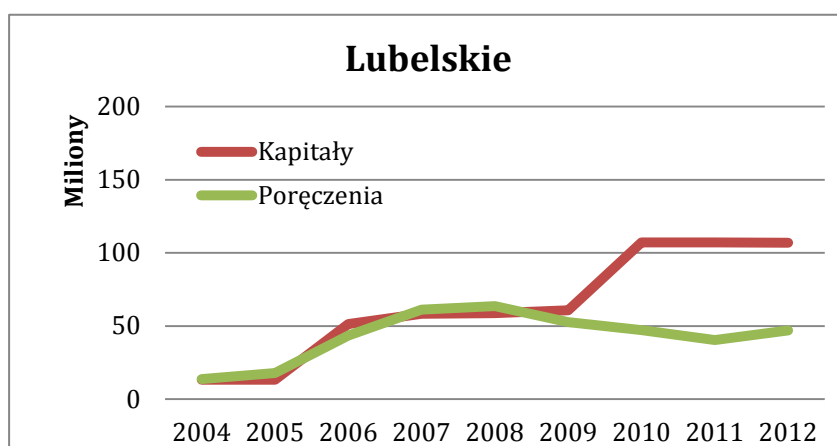
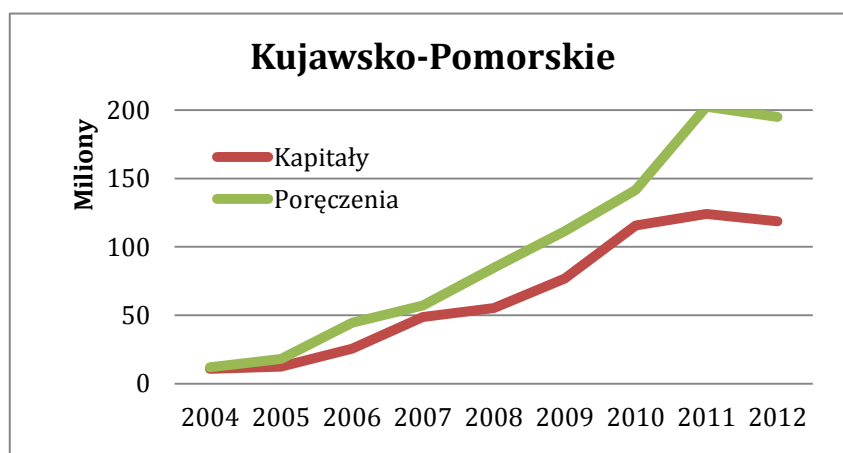
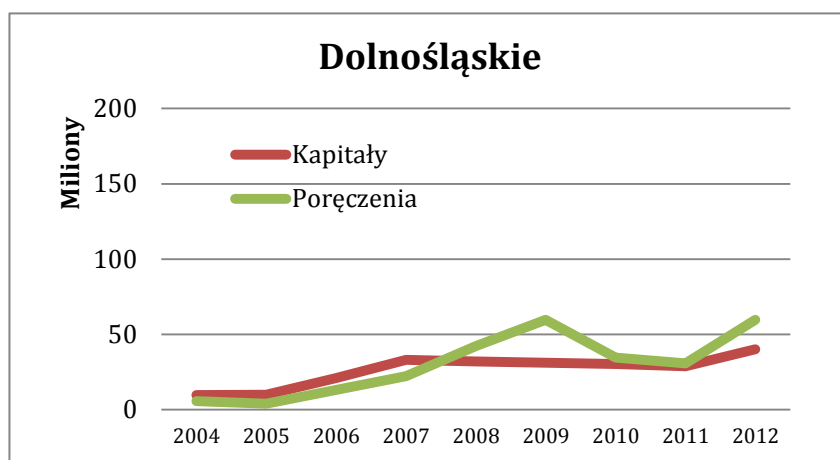
W całym analizowanym okresie (lata 2000 – 2012) obserwowany jest trend wzrostowy kapitałów poręczeniowych, przy jednoczesnym wzroście łącznej wartości udzielanych poręczeń. W 2011 roku wzrost o 9% sumy kapitałów analizowanych funduszy, skorelowany był z 14% wzrostem łącznej wartości udzielonych poręczeń. W 2012 roku nastąpił wzrost kapitałów o 6,8% r/r przy wzroście wartości udzielonych poręczeń o 23,1%. Dane te wskazują na bardzo sprawne działanie funduszy i należyte wykorzystywanie środków finansowych. Przedstawione w tabeli 1 zmiany średnich wartości udzielanych poręczeń w kolejnych latach pokazują zmiany popytu przedsiębiorców i dynamikę zmian w zakresie finansowania MŚP. Pomiedzy 2004 a 2012 rokiem średnia wartość udzielonego poręczenia wzrosła niemal czterokrotnie. Biorąc pod uwagę, że średnio poręczenie pokrywa 50% wartości udzielonego kredytu lub pożyczki, to średnia wartość poręczanego zobowiązania wynosi ok. 400 tys. zł.

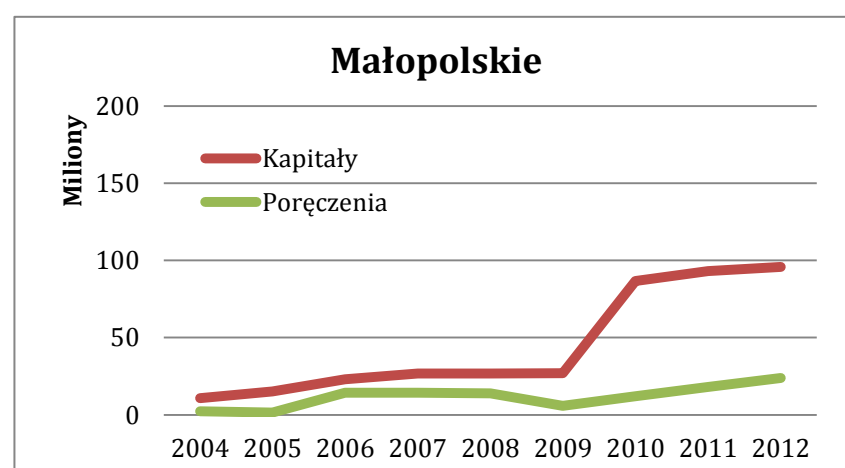
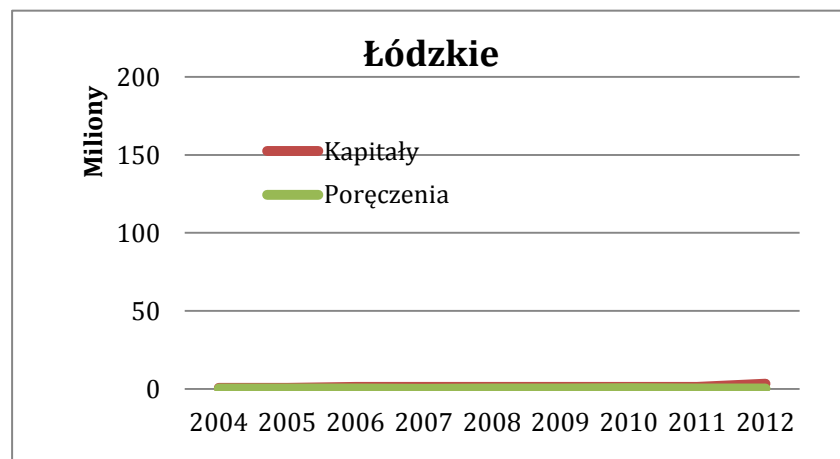
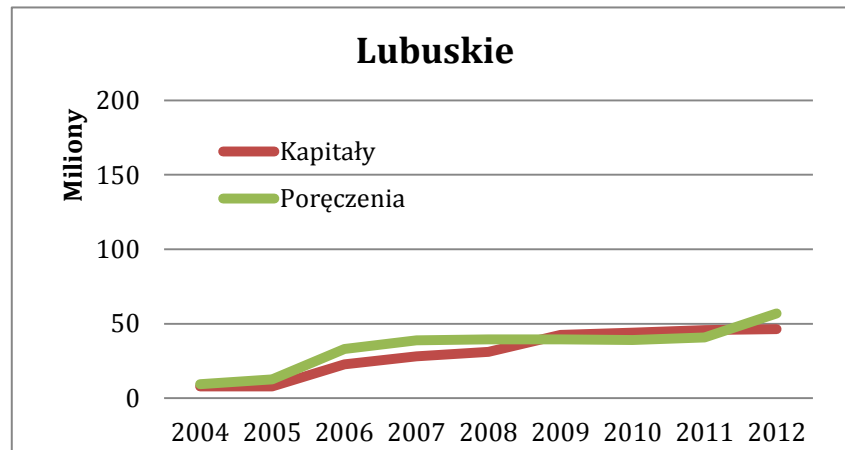
Tabela 1. Zmiany średniej wartości udzielanych poręczeń przez fundusze w latach 2004–2012.

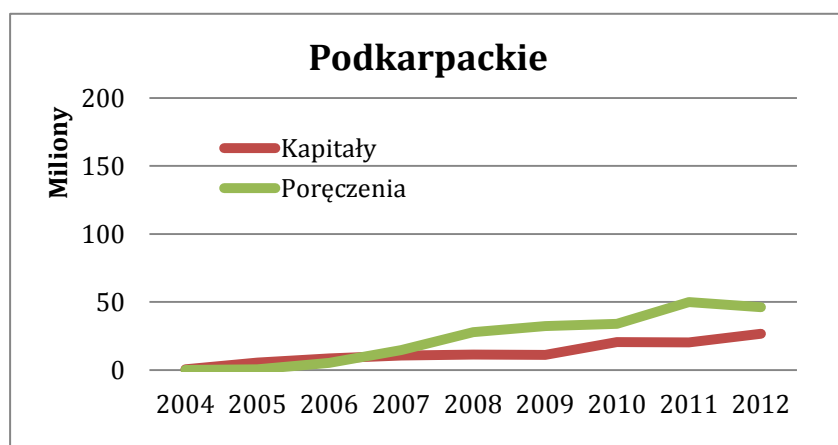
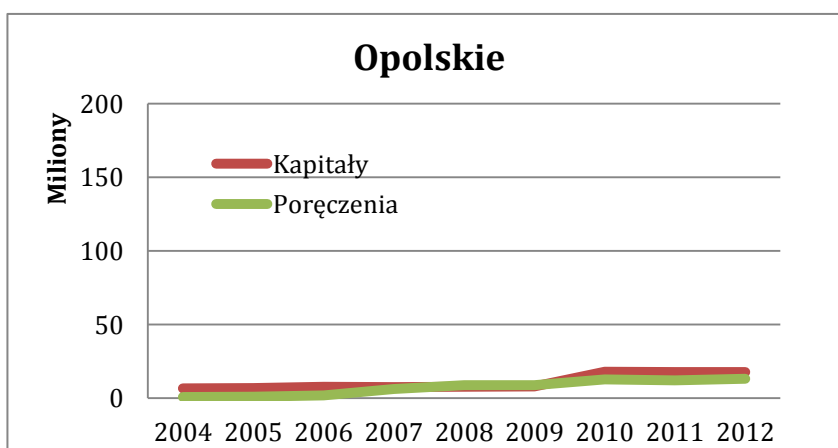
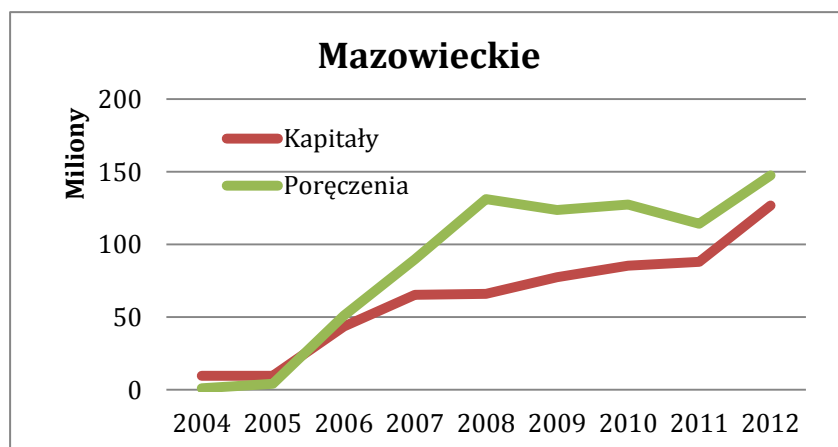
Lata	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Średnia wartość poręczenia	58 760	67 913	89 625	112 071	131 047	119 521	117 769	158 343	209 587
Wzrost % r/r	100%	116%	132%	125%	117%	91%	99%	134%	132%

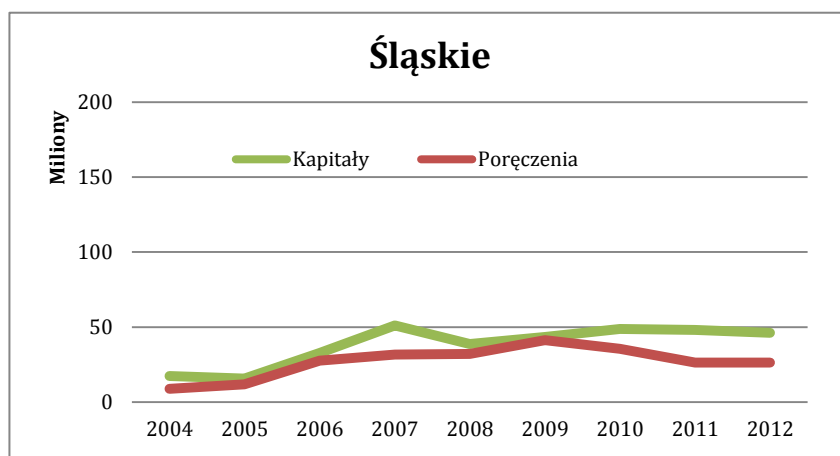
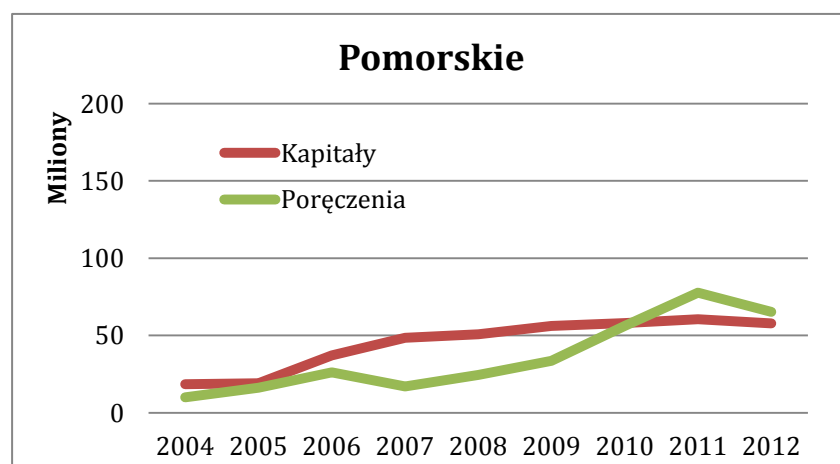
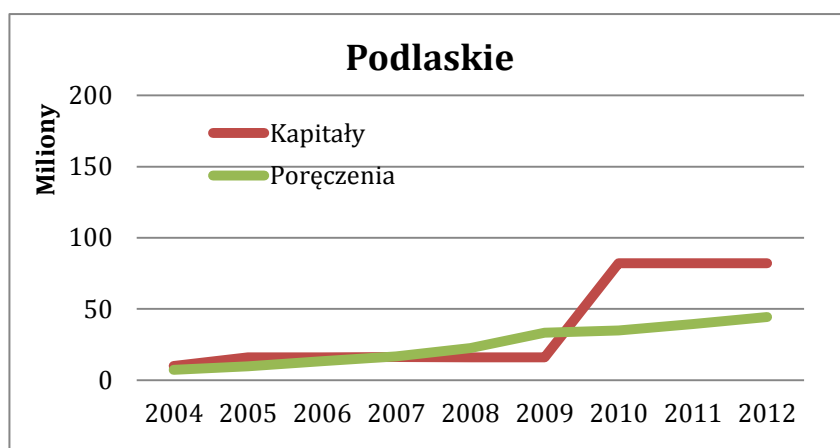
Kolejnym istotnym czynnikiem wzrostu zainteresowania przedsiębiorców poręczeniami był wzrost ryzyka kredytowego, przekładający się na bardziej rygorystyczne działania banków. Wzrost kapitałów przeznaczonych na pokrycie ryzyka kredytowego MŚP w poszczególnych województwach, to między innymi powołanie nowych funduszy, których zdolności operacyjne będą zapewne widoczne w kolejnych latach. Tak wysokie przyrosty akcji poręczeniowej stały się możliwe dzięki zasilaniu funduszy środkami samorządów, budżetu państwa oraz środków pochodzących z Unii Europejskiej.

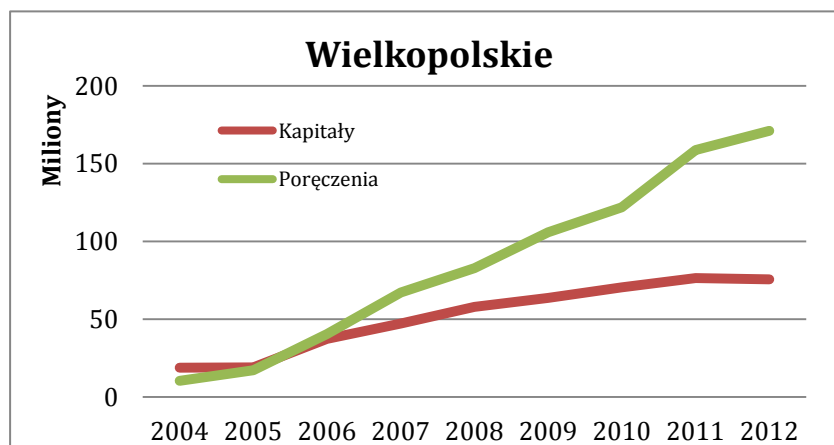
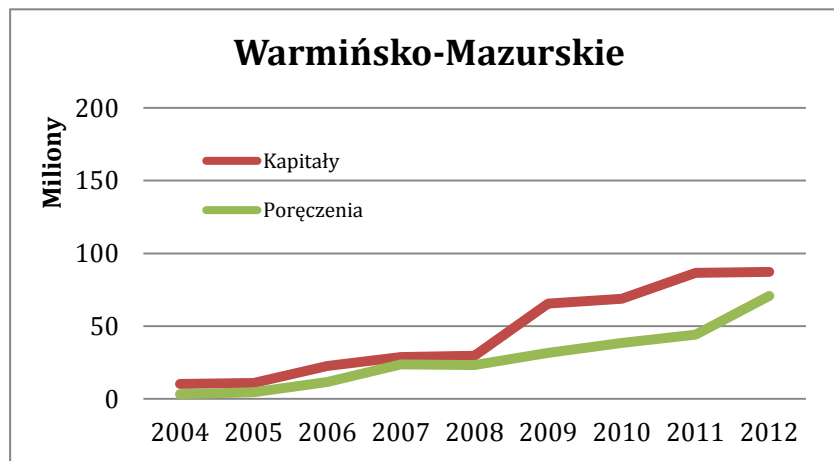
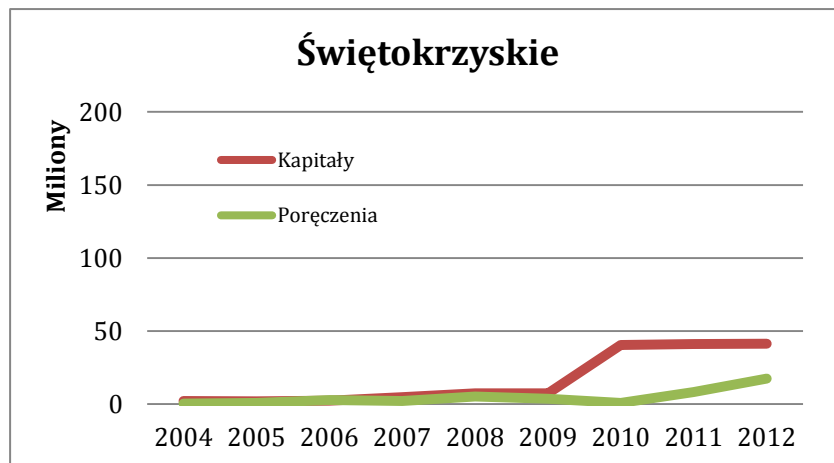
Rys. 3. Zmiany kapitałów poręczeniowych i wartości udzielonych poręczeń w latach 2004–2012 w podziale na województwa.

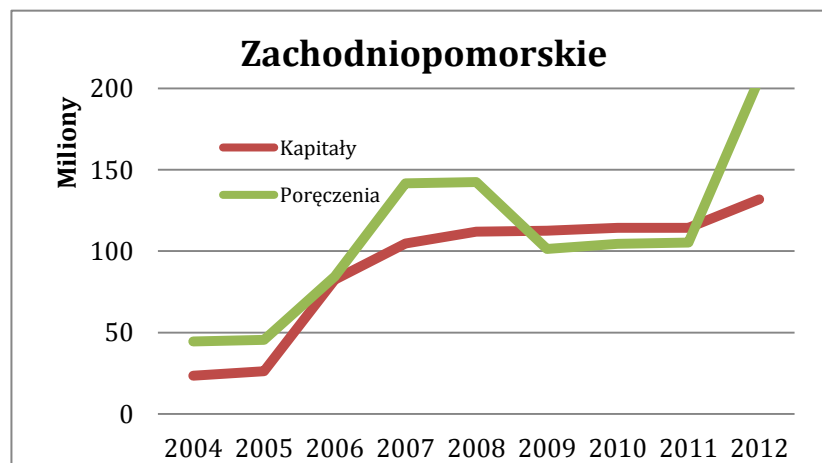

Występujące dysproporcje dotyczą nie tylko stopnia rozwoju i wyposażenia funduszy w kapitał poręczeniowy, lecz również rozwoju omawianego instrumentu finansowego - poręczenia w poszczególnych województwach. Do 2007 roku fundusze były finansowane w dużej mierze w ramach realizowanego przez PARP programu SPO WKP. Począwszy od roku 2007, rozpoczynającego nową perspektywę finansową na lata 2007–2013, został zmieniony model rozwoju funduszy, a ciężar ich finansowania został przeniesiony z komponentu centralnego do poszczególnych województw.

W tym czasie poszczególne województwa projektując rozwój regionalny, podejmowały decyzje w zakresie mechanizmów finansowania i wspierania przedsiębiorczości, przy zastosowaniu odpowiednich instrumentów inżynierii finansowej. Spośród 16 województw, początkowo tylko 5 zdecydowało się na tzw. inicjatywę JEREMIE, powierzając finansowanie menagerowi, którym został Bank Gospodarstwa Krajowego. Pozostałe województwa realizowały własne programy regionalne zwiększając kapitały funduszy poręczeniowych. Kolejne dwa województwa po okresie realizacji programów dotacyjnych, rozpoczęły realizację programów JEREMIE. Województwo mazowieckie powierzyło rolę menagera Bankowi Gospodarstwa Krajowego, natomiast województwo kujawsko-pomorskie zdecydowało się realizować projekt w oparciu o potencjał własnej instytucji finansowej, tj. Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowemu Sp. z o. o. z siedzibą w Toruniu.

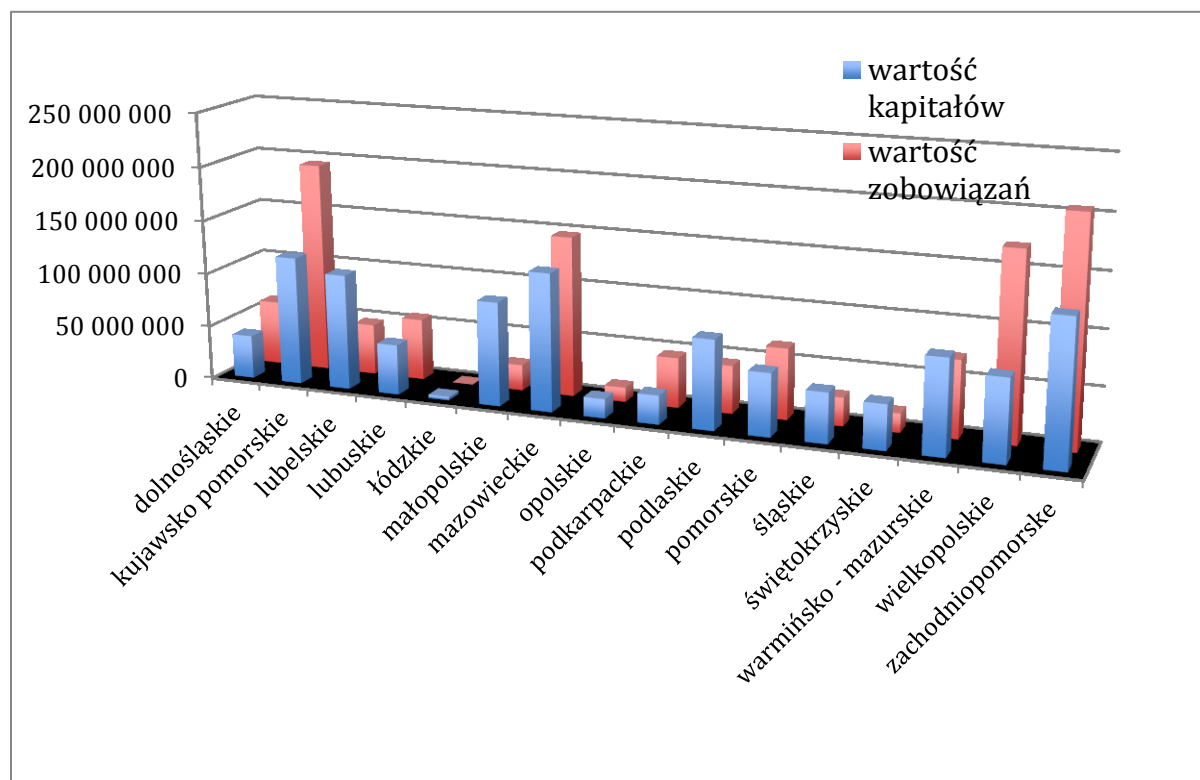
Te decyzje w sposób zasadniczy wpłynęły na stan rozwoju i poziom kapitałów dostępnych dla poręczenia zobowiązań MŚP w poszczególnych województwach. Jak widać na zaprezentowanych powyżej wykresach obrazujących proces przyrostu kapitałów poręczeniowych w poszczególnych województwach, zmiana modelu finansowania funduszy doprowadziła do ogromnych dysproporcji zarówno w poziomach kapitałów, jak również w aktywności poręczeniowej w poszczególnych regionach kraju.

Na uwagę zasługują dwa województwa: kujawsko-pomorskie oraz wielkopolskie. W województwie kujawsko-pomorskim w pierwszym okresie, tj. w latach 2007–2010, zwiększono kapitały istniejących wcześniej funduszy oraz dofinansowano dwa nowo powstałe fundusze lokalne w Grudziądzu i we Włocławku. Efektem był niespotykany w innych województwach wzrost akcji poręczeniowej z 57 mln zł w 2007 roku - do 193 mln zł w 2012 roku. Począwszy od 2010 roku województwo realizuje mechanizm regwarantowania portfeli

poręczeniowych funduszy i co istotne - bez przekazywania środków i kompetencji do zewnętrznej instytucji finansowej.

Województwo wielkopolskie charakteryzuje się stałą dynamiką wzrostu udzielanych poręczeń w latach 2004 – 2012. Fundusze tego województwa charakteryzują się najwyższymi mnożnikami kapitałowymi.

Rys. 4. Wartość zobowiązań w stosunku do posiadanych kapitałów, w podziale na poszczególne województwa (stan na 31.12.2012r.).

Fundusze działające na terenie województwa zachodniopomorskiego po latach regresu (lata 2008-2011) przypadające na światowy kryzys finansowy i wyraźne spowolnienie gospodarcze w Polsce, w 2012 roku zanotowały bardzo wysoką dynamikę wzrostu udzielanych poręczeń.

Spośród pięciu województw uczestniczących w programie JEREMIE (woj.: wielkopolskie, łódzkie, pomorskie, zachodniopomorskie i dolnośląskie), tylko województwo wielkopolskie i zachodniopomorskie (choć w mniejszym stopniu), charakteryzują się wartością udzielanych poręczeń znacznie wyższą od wartości posiadanych kapitałów. Na przeciwnym biegunie plasuje się województwo łódzkie, które posiada jeden lokalny fundusz poręczeniowy w Kutnie z bardzo niskimi kapitałami i poręczeniami udzielonymi rocznie na kwotę nie przekraczającą 0,2 mln zł. Fundusz poręczeniowy w Łodzi nie prowadził działalności poręczeniowej w 2012 roku.

W województwach lubelskim, małopolskim i podlaskim obserwowana jest stagnacja lub niska aktywność funduszy. Wzrost poziomu kapitałów w ostatnich latach nie przełożył się na wzrost akcji poręczeniowej. Dane zaprezentowane na liniach trendu (Rys. 3) wskazują jednoznacznie na ogromne rezerwy i niskie wykorzystanie posiadanych kapitałów. Zmniejszenie dynamiki i obniżenie poziomu sprzedaży poręczeń w obu województwach koreluje z początkiem światowego kryzysu finansowego. Wydaje się, że przyczyną może być nie tylko zaostrzenie polityki kredytowej współpracujących z funduszami banków, lecz w dużej mierze także świadoma polityka funduszy, uwzględniająca zmianę cyklu koniunkturalnego i wzrost awersji do ryzyka kredytowego.

Spośród pozostałych województw tzw. „ściany wschodniej”, województwa: świętokrzyskie i podkarpackie charakteryzują się stosunkowo niskim poziomem aktywności mierzonej liczbą i wartością udzielanych poręczeń. Jest to m.in. efekt stosunkowo późnego utworzenia funduszu w woj. świętokrzyskim. W województwie lubelskim i podlaskim wzrost kapitałów funduszy po 2007 roku nie spowodował dynamicznego wzrostu udzielanych poręczeń. Bardzo istotnym powodem ograniczającym wzrost sprzedaży jest polityka poszczególnych województw – ich Zarządów - w zakresie preferowania lub wręcz nie wyrażania zgody na poręczanie zobowiązań krótkoterminowych ze środków Regionalnych Programów Operacyjnych. Taka polityka przyczyniła się do szybkiego wzrostu obligo funduszy i zwiększenia w ich portfelach długoterminowych zobowiązań.

Analizując aktywność funduszy w poszczególnych regionach w aspekcie aktywności ekonomicznej województw, zatrudnienia, poziomu rozwoju przedsiębiorczości - wyraźnie widać ich niedostosowanie, przejawiające się zbyt niskimi nakładami na instrumenty zabezpieczania ryzyka kredytowego w relacji do wskaźników makroekonomicznych i społecznych charakteryzujących poszczególne województwa.

W Tabeli nr 3 przedstawiono wartości kapitałów, łączną wartość udzielonych poręczeń w 2012 roku oraz ilość przedsiębiorstw figurujących w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej - REGON (dane GUS). Analiza zamieszczonych danych oraz wartość wyliczonych średnich współczynników, obrazujących wartość kapitałów gwarancyjnych w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo w województwie oraz współczynnik wartości poręczenia (w złotych), przypadających na jedno przedsiębiorstwo, wskazuje na dużą dysproporcję pomiędzy poszczególnymi województwami.

Analiza wskaźnika - wartość kapitałów przypadających na jedno przedsiębiorstwo pokazuje, że w siedmiu województwach łączne sumy kapitałów przeznaczonych na zabezpieczanie finansowania kapitałami obcymi MŚP, przyjmują wartości poniżej średniej liczonej dla wszystkich województw. Do województw charakteryzujących się wskaźnikiem poniżej średniej w skali kraju należą: łódzkie (11zł), dolnośląskie (223zł), podkarpackie (326zł), śląskie (245zł), wielkopolskie (450zł), pomorskie (552zł), opolskie (483zł) i mazowieckie (321zł). W grupie wymienionych województw (w czterech), realizowany jest projekt JEREMIE, który sprawia, że środki z RPO zostały przekazane w zarząd BGK S.A. i stanowią jedynie regwarancje zobowiązań udzielonych poręczeń.

Najwyższe wskaźniki wartości udzielonych poręczeń w 2012 roku w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo, powyżej średniej obliczonej dla całego kraju, występują w województwach: kujawsko-pomorskim (2.506zł), zachodniopomorskim (1.174zł), podlaskim (992zł), lubuskim (944zł), wielkopolskim (935zł), warmińsko-mazurskim (825zł) i pomorskim (710zł).

W skali kraju, na jednego zatrudnionego w mikro, małych lub średnich przedsiębiorstwach, przypada średnio 70 zł poręczenia. Biorąc pod uwagę tylko świadczenia publiczno-prawne jakie musi zapłacić przedsiębiorca do budżetu państwa w ciągu roku, w związku z utrzymaniem jednego miejsca pracy, to nakłady na wspieranie przedsiębiorstw w formie poręczeń należy uznać za bardzo niskie. Województwa, w których wartość poręczeń na jedno miejsce pracy nie osiąga średniej krajowej, w kolejności od najniższych to: łódzkie (0,2zł), małopolskie (15zł), śląskie (16zł), świętokrzyskie (18zł), dolnośląskie (31zł), opolskie (39zł) i lubelskie (51zł).

Mazowsze największe terytorialnie województwo, charakteryzujące się największą liczbą aktywnych zawodowo osób i mające największą liczbę MŚP na swoim terenie po dokonaniu oszacowania wskaźników: kapitałów i wartości poręczeń przypadających na jedno przedsiębiorstwo oraz wartości poręczeń przypadających na jedno miejsce pracy, znajduje się znacznie poniżej średniej krajowej.

Skorygowanie danych w poszczególnych województwach o wartości makroekonomiczne dotyczące aktywności gospodarczej, pozwala na nowo spojrzeć na ponoszone nakłady na wsparcie przedsiębiorców MŚP i potencjalny wpływ na zachowanie miejsc pracy.

Tabela 2. Zmiany kapitałów funduszy poręczeniowych w poszczególnych województwach w latach 2004 - 2012.

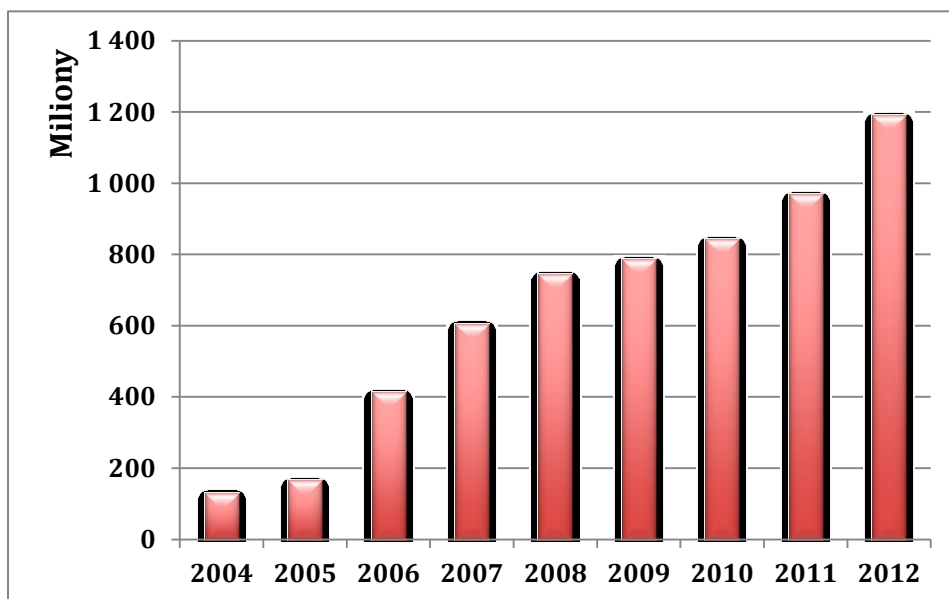
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Dolnośląskie	9 720 000	9 852 000	21 005 000	33 015 670	32 050 000	31 023 130	30 371 000	28 763 451	36 195 233
Kujawsko-Pomorskie	10 816 000	12 367 000	25 432 000	48 621 290	55 172 000	76 794 520	115 701 000	123 998 226	116 022 587
Lubelskie	13 249 000	13 263 000	51 364 000	58 362 440	58 827 000	60 843 000	107 135 000	107 182 169	106 872 298
Lubuskie	7 900 000	7 900 000	22 756 000	28 231 950	31 134 000	42 583 000	44 120 000	45 802 694	46 460 552
Łódzkie	591 000	591 000	1 243 000	1 263 600	1 296 000	1 324 000	1 325 000	1 212 169	3 233 054
Małopolskie	10 814 000	15 158 000	22 972 000	26 754 920	26 835 000	27 010 750	86 629 000	93 140 936	95 816 848
Mazowieckie	9 635 000	9 708 000	43 514 000	65 336 320	65 996 000	77 596 770	85 347 000	88 036 677	126 841 043
Opolskie	6 820 000	7 027 000	7 837 000	7 563 580	7 873 000	7 935 000	18 091 000	17 750 000	18 823 854
Podkarpackie	425 000	5 424 000	8 487 000	10 696 410	11 392 000	11 051 000	20 444 000	20 340 772	26 627 363
Podlaskie	10 000 000	16 000 000	16 000 000	16 349 390	16 138 000	16 138 000	82 153 160	82 153 160	92 838 160
Pomorskie	18 487 000	18 998 000	37 068 000	48 465 090	50 659 000	56 236 000	57 909 000	60 423 262	57 868 843
Śląskie	17 368 000	15 595 000	32 814 000	51 158 770	38 758 000	43 373 000	48 764 000	48 112 184	52 705 095
Świętokrzyskie	2 250 000	2 001 000	2 405 000	4 786 710	7 508 000	7 468 000	40 569 000	41 187 419	41 440 138
Warmińsko-Mazurskie	10 180 000	10 914 000	22 646 000	28 768 260	29 684 000	65 483 000	68 840 000	86 605 307	70 679 269
Wielkopolskie	18 755 000	19 020 000	37 347 000	47 130 020	57 930 000	63 616 000	70 463 000	76 356 723	80 385 342
Zachodniopomorskie	23 569 000	26 196 000	82 472 000	104 662 640	112 068 000	112 638 740	114 313 000	114 320 483	131 864 668
SUMA	170 579 000	190 014 000	435 362 000	581 167 060	603 320 000	701 113 910	992 174 160	1 035 385 632	1 104 674 345

Tabela 3. Wartość kapitałów funduszy oraz wartość poręczeń w poszczególnych województwach w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo w 2012 roku.

Województwo	Liczba funduszy	Kapitały	Wartość udzielonych poręczeń	Liczba aktywnych zawodowo [w tys.]*	Liczba przeds. os. Prawne [w tys.]*	Liczba przeds. - os. Fizyczne [w tys.]*	Wartość kapitałów na jedno przedsiębiorstwo
Dolnośląskie	5	36 195 233	57 225 027	997	334	817	31,45
Kujawsko-Pomorskie	6	116 022 587	193 574 910	680,2	208	691	129,06
Lubelskie	2	106 872 298	46 946 790	794,1	170	592	140,25
Lubuskie	1	46 460 552	56 835 520	323	275	775	44,25
Łódzkie	1	3 233 054	277 058	943,2	200	711	3,55
Małopolskie	4	95 816 848	23 853 875	1225,2	236	765	95,72
Mazowieckie	2	126 841 043	147 417 172	2225,6	370	929	97,65
Opolskie	1	18 823 854	88 325 042	311	246	717	19,55
Podkarpackie	2	26 627 363	46 090 528	781,8	162	564	36,68
Podlaskie	2	92 838 160	46 556 253	398	158	615	120,10
Pomorskie	4	57 868 843	65 222 509	744,9	296	865	49,84
Śląskie	5	52 705 095	29 881 930	1637,2	234	740	54,11
Świętokrzyskie	2	41 440 138	17 528 044	458,4	174	685	48,24
Warmińsko-Mazurskie	5	70 679 269	68 429 814	423,3	219	615	84,75
Wielkopolskie	4	80 385 342	96 161 409	1327,8	244	854	73,21
Zachodniopomorskie	4	131 864 668	205 709 100	507,6	296	1006	101,28
SUMA	49	1 104 674 345	1 190 034 982	13778,3	3822	11941	70,08

Wraz ze wzrastającymi kapitałami funduszy w kolejnych latach wzrastała zarówno liczba, jak również wartość udzielanych poręczeń (Tabela 3). W ostatnim roku wzrosła również średnia wartość udzielanego poręczenia do kwoty 209,6 tys. zł.

Rys. 5. Dynamika zmian aktywności funduszy poręczeniowych (wartość udzielonych poręczeń w latach 2000–2012).

W okresie analizowanych lat, tj. od 2004 do 2012 roku, łączna wartość udzielanych poręczeń przez wszystkie fundusze wzrosła ponad 9-krotnie. W 2004 roku fundusze udzieliły poręczeń na kwotę 129,98 mln zł, a w 2012 r. na kwotę 1.104,00 mln zł. Gwałtowny wzrost fundusze zanotowały począwszy od 2006 roku, związany z uruchomieniem finansowania w ramach SPO WKP. Generalnie - każdy kolejny rok działalności funduszy powoduje stały wzrost akcji poręczeniowej, co wskazuje na wysoką efektywność poręczeń jako instrumentu wspierania przedsiębiorczości.

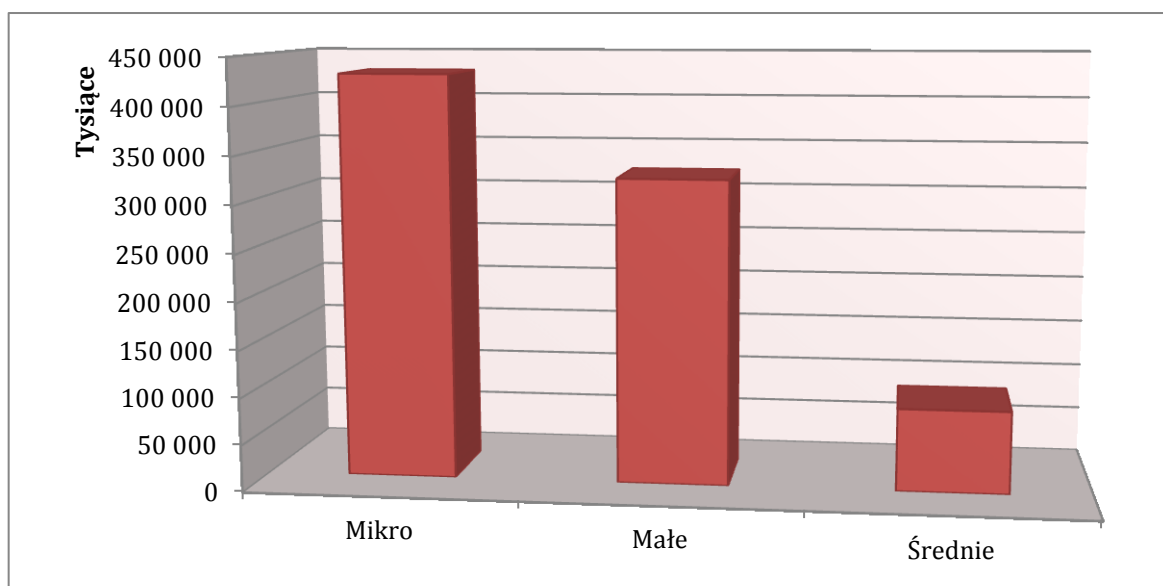
Jednocześnie, pomimo wzrastających kapitałów poręczeniowych i stale wzrastającej aktywności funduszy, poziom ustanawianych zabezpieczeń na rzecz instytucji finansujących (banków, funduszy pożyczkowych, SKOK-ów, itp.) jest ciągle niedostateczny i niższy od wielkości występujących w innych krajach europejskich.

Dla zobrazowania powyższego twierdzenia należy porównać obligo kredytowe banków krajowych w stosunku do MŚP z obligiem udzielonych poręczeń lub wartością zabezpieczanej akcji kredytowej. Przy obligu banków na poziomie 170.000 mln zł, obligo funduszy w 2012 roku wynosiło 1.190,03 mln zł, co stanowiło 0,59%. Wartość zabezpieczanej akcji kredytowej wyniosła w ubiegłym roku 2.590 mln zł - 1,52% wartości kredytów udzielonych MŚP.

Odnotowany poziom zabezpieczeń zobowiązań dłużnych MŚP jest ciągle bardzo niski i nie zaspokaja zdiagnozowanych potrzeb rynkowych.

Zapotrzebowanie na poręczenia ze strony przedsiębiorców jest zróżnicowane i wynika z wielu czynników, takich jak: czas funkcjonowania i stopień rozwoju przedsiębiorstwa na rynku, branża w której prowadzona jest działalność, poziom aktywów (majątku) oraz ich wartość likwidacyjna (umożliwiająca spieniężenie w przypadku niewypłacalności), zabezpieczenia dokonane na aktywach lub prawach osób trzecich, cykl koniunkturalny w jakim znajduje się branża i gospodarka narodowa. W okresie prawie dekady nieprzerwanego wzrostu gospodarczego, banki udzielały kredytów przy niedostatecznych zabezpieczeniach, oczekując jednocześnie ciągłego wzrostu wartości zabezpieczeń. Z chwilą wybuchu kryzysu finansowego na rynkach międzynarodowych, banki komercyjne gwałtownie zaostrzyły politykę kredytową. To spowodowało ograniczenia w dostępie do dotychczasowych źródeł finansowania działalności gospodarczej i zaowocowało spadkiem inwestycji dokonywanych przez mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. Jednocześnie banki zaczęły intensywnie lobbować za przeniesieniem części ryzyka swoich portfeli kredytowych, poprzez uzyskanie gwarancji Skarbu Państwa.

Rys. 6. Udział mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w portfelach poręczeniowych funduszy w 2012r. (w wartościach udzielonych poręczeń).

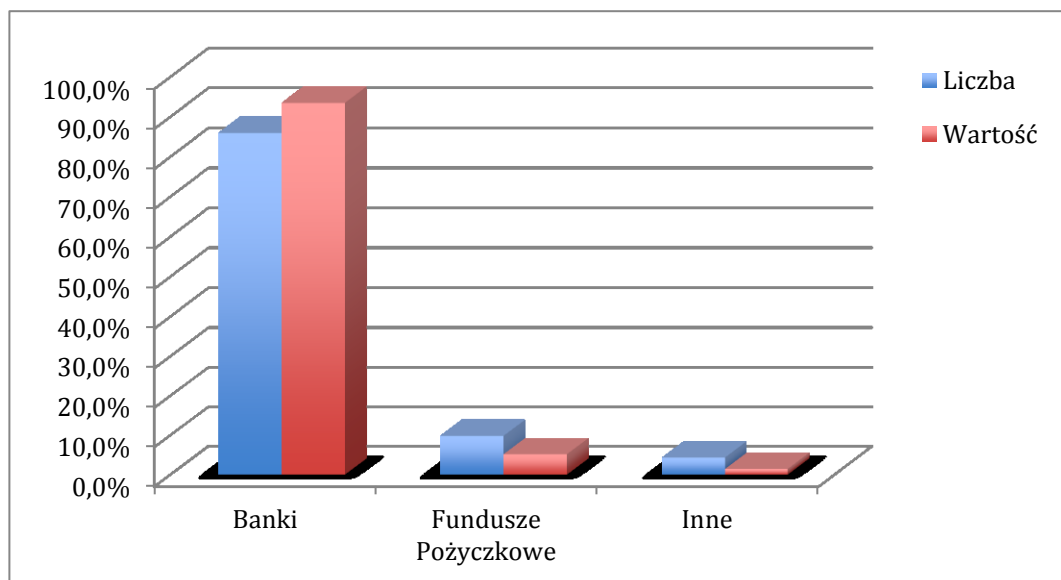
Efektem powyżej opisanych działań banków jest w pierwszej kolejności ograniczenie kredytowania krótkoterminowego, wpływającego na obniżenie poziomu płynności, co w efekcie prowadzi do wydłużenia terminów płatności.

Przedstawione argumenty jednoznacznie potwierdzają ogromną rolę instrumentów finansowych, zwłaszcza poręczeń, w okresie spowolnienia gospodarczego.

To również wyjaśnia, poza zwykle niedostatecznym poziomem zabezpieczeń własnych, strukturę udzielanych poręczeń dla poszczególnych grup przedsiębiorców, co przedstawione zostało na Rys. 6. Jak wynika z przedstawionych na wykresach danych liczbowych - wartości i liczby udzielonych poręczeń - grupą korzystającą

w największym stopniu z tego rodzaju zabezpieczenia są przedsiębiorcy klasyfikowani jako mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające nie więcej niż 10 osób i których roczne obroty nie przekraczają równowartości 2 mln euro.

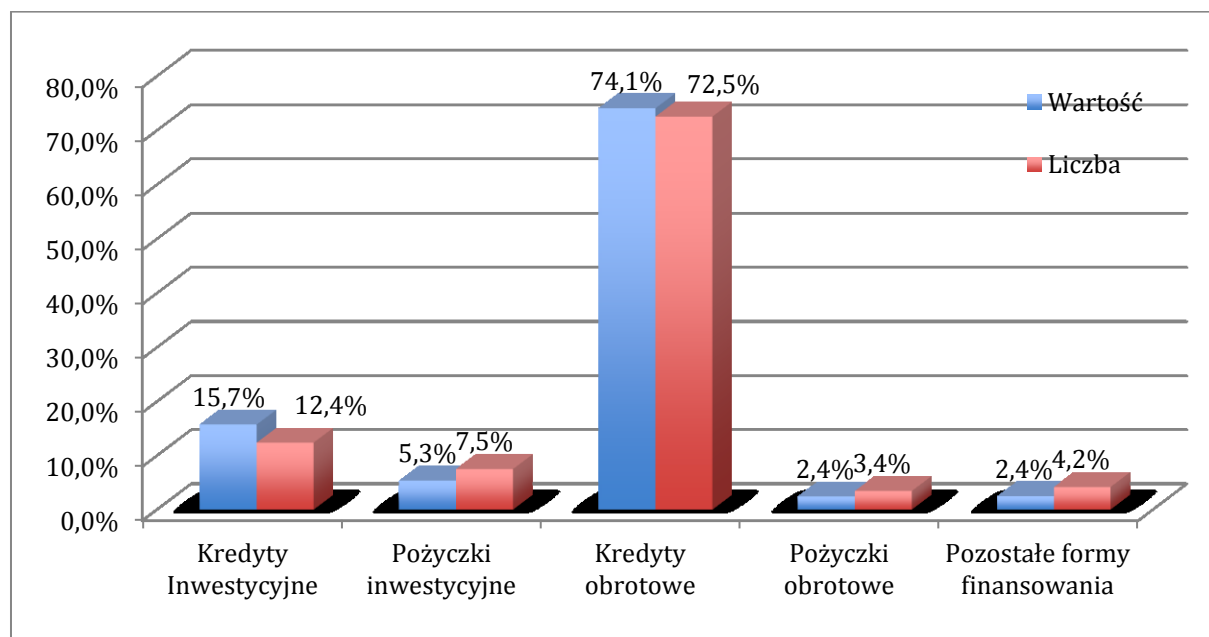
Ryc. 7. Struktura zaangażowania funduszy poręczeniowych w stosunku do instytucji finansujących w 2012r.

Blisko 94,6% wartości i 89% liczby wszystkich poręczeń zostało udzielonych na rzecz banków. Fundusze pożyczkowe, wspierane podobnie jak fundusze poręczeniowe środkami finansowymi pochodzącymi z Unii Europejskiej - z uwagi na małą sieć sprzedaży, niskie jednostkowo wartości pożyczek i szereg ograniczeń w zakresie warunków finansowania MŚP, były adresatem transakcji poręczeniowych w 4,4% przy udziale 8,2% wolumenu sprzedaży. W stosunku do poprzedniego roku nastąpił wzrost udzielanych poręczeń na rzecz funduszy pożyczkowych.

Fundusze pożyczkowe z kapitałami przekraczającymi 1 mld zł odgrywają na rynku coraz większą rolę, zwłaszcza w finansowaniu mikro i małych przedsiębiorstw. Oba systemy korzystają z polityki rządowej i wsparcia ze środków Unii Europejskiej. Obserwowane powolne zwiększanie współpracy powinno zostać zintensyfikowane w celu zdyskontowania korzyści z wzajemnej współpracy.

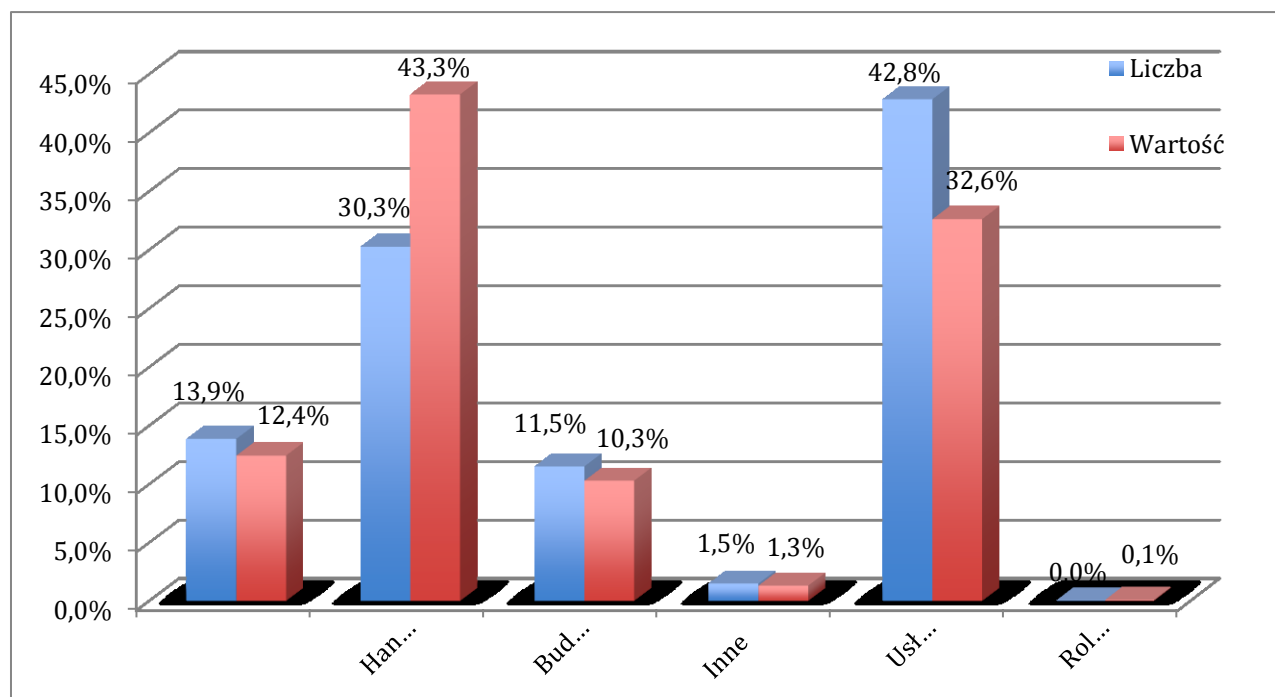
Rys. 8. Dystrybucja poręczeń w wartościach i liczbach na poszczególne instrumenty finansowania dłużnego MŚP w 2012 r.

Pomimo znacznych wzrostów wartości kapitałów gwarancyjnych, w ostatnich latach średnia wartość poręczenia oscylowała w przedziale od 120 do 130 tys. zł. Istotny wzrost średniej wartości nastąpił w 2011 roku osiągając 158 tys. zł. Kolejny wzrost obserwowany był w 2012r. gdy średnie poręczenie osiągnęło wartość ponad 209 tys. zł. W strukturze udzielonych poręczeń, ciągle dominują poręczenia kredytów obrotowych, stanowiących ok. 3/4 wszystkich udzielanych poręczeń. Kredyty obrotowe stanowią 72,5% wartości i 74,1% liczby udzielanych poręczeń w stosunku do 15,7% wartości i 12,4% liczby poręczanych kredytów inwestycyjnych. Tak duża dysproporcja wynika z realnego zapotrzebowania na zabezpieczenie tych instrumentów finansowania dłużnego, które niosą dla instytucji finansowych zwiększone ryzyko niewypłacalności oraz ściągłości w przypadku trudności z terminowym regulowaniem zobowiązań przez MŚP. Kredyty obrotowe niosą dla funduszy poręczeniowych zwiększone ryzyko wypłaty zobowiązania (3/4 wypłaconych poręczeń) i stanowią większą trudność ustanowienia adekwatnego zabezpieczenia.

Najczęściej poręczenia udzielane są przedsiębiorcom działającym w sektorze usług, zwłaszcza z branży transportowej – 42,8%. Kolejną grupą są kupcy, na których przypada aż 30,3% udzielanych poręczeń. Kolejne branże to produkcja i budownictwo, na które przypada odpowiednio 13,9% i 11,5%, co stanowi łącznie 25,4% udzielanych poręczeń. Rozkład zaangażowania funduszy poręczeniowych odpowiada wielkości rodzimych przedsiębiorstw oraz ich strukturze zatrudnienia charakteryzujących poszczególne branże. Handel i transport są zdominowane przez niewielkie przedsiębiorstwa rodzinne oraz osoby prowadzące działalność gospodarczą na niewielką skalę oraz samozatrudniające się.

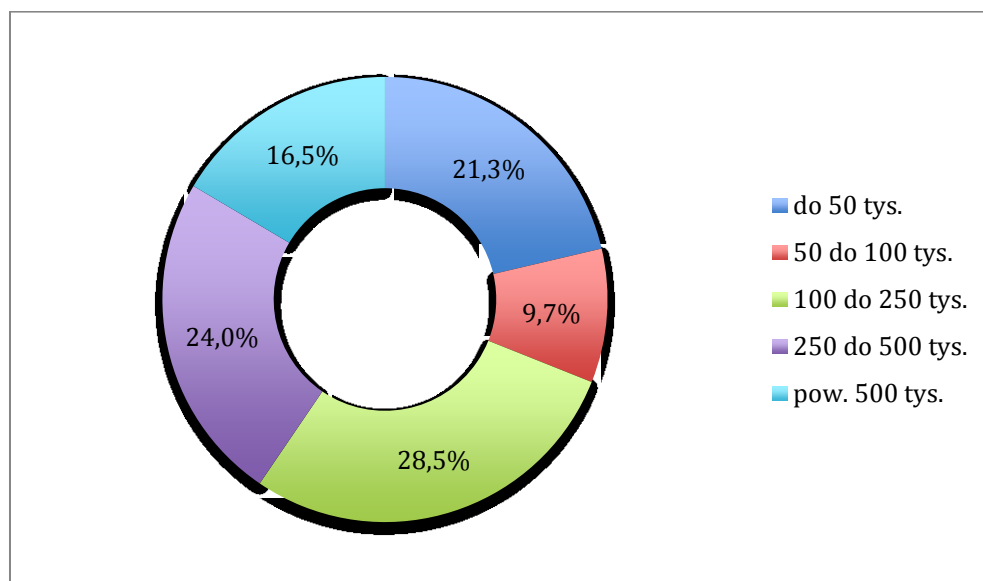
Rys. 9. Procentowy rozkład liczby oraz wartości udzielanych poręczeń na poszczególne branże w 2012 r.

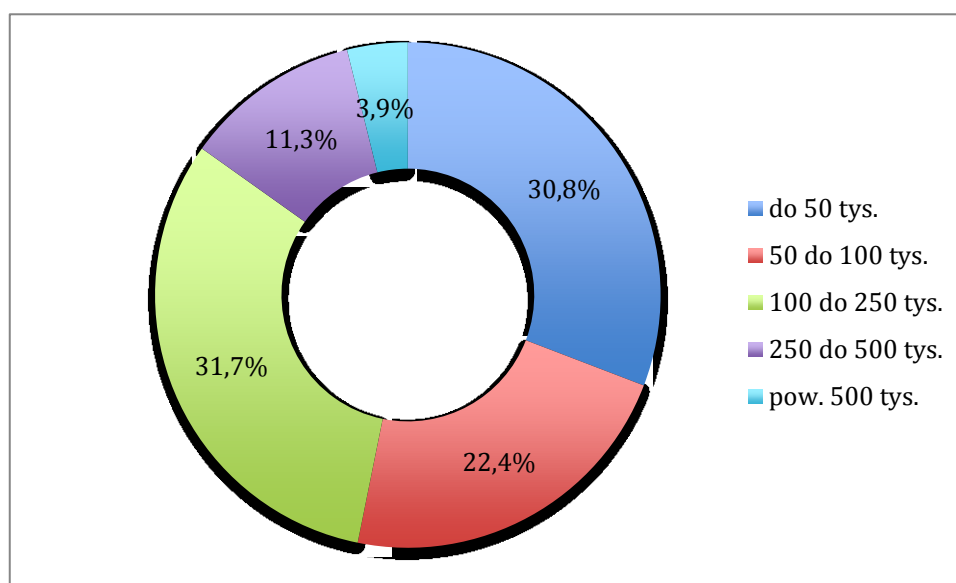
Fundusze zaangażowały najwięcej środków w handel 43,3% oraz w usługi i transport 32,6%. Kolejno w produkcję 12,4% oraz w budownictwo 10,3%. W statystykach pojawiła się nowa kategoria jaką jest rolnictwo. Pomimo potencjalnie ogromnego rynku dotychczasowe zaangażowanie funduszy w ten dział gospodarki narodowej jest bardzo skromny i stanowi zaledwie 0,1% wartości udzielonych poręczeń.

Wraz ze wzrostem kapitałów funduszy zmienia się nie tylko średnia wartość poręczenia, lecz w sposób zasadniczy rozkład wartości poręczeń. W stosunku do poprzednich lat, zmniejszyła się liczba i wartość poręczeń w przedziale do 50 tys. zł. W 2012 roku 28,5% wartości udzielonych poręczeń stanowiły zobowiązania o wartości od 100 do 250 tys. zł., 24% poręczenia w przedziale od 250 do 500 tys. zł. Poręczenia o najniższej wartości, tj. do 50 tys. zł stanowiły zaledwie 21,3% wartości wszystkich udzielonych poręczeń.

Rys. 10. Łączna wartość udzielonych zabezpieczeń z podziałem na poręczenia w poszczególnych przedziałach wartości w 2012r.

Rys. 11. Struktura udzielonych poręczeń ze względu na liczbę umów w poszczególnych przedziałach wartości poręczeń w 2012r.

W ostatnim roku nastąpiła wyraźna zmiana w strukturze ilościowej zaciąganych zobowiązań. Najliczniejszą grupę stanowiły zobowiązania zaciągane w przedziale wartości od 100 do 250 tys. zł (31,7%), kolejną najmniejszą wartościowo poręczenia do 50 tys. zł (30,8%). Trzecią pod względem liczebności populację stanowiły zobowiązania poręczeniowe o wartościach w przedziale od 50 do 100 tys. zł (22,4%). Od 250 do 500 tys. zł (11,3%) i zaledwie 3,9% liczby wszystkich udzielonych poręczeń stanowiły największe zobowiązania wynoszące ponad 500 tys. zł.

Czynnikiem ograniczającym wielkość udzielanych zobowiązań przez fundusze jest ciągle bardzo niska kapitalizacja większości z nich. Kapitały determinują możliwość udzielania poręczeń przy obowiązującym wymogu, że jednostkowe poręczenie nie może przekraczać 5% kapitałów funduszu. Jednocześnie przekroczenie tego wskaźnika, przy niskich kapitałach stwarzałoby nieakceptowalne ryzyko dla współpracujących instytucji finansowych.

VI. Ryzyko działalności funduszy

Zaprezentowane poniżej zestawienie obrazuje ryzyko, które już istnieje w postaci wypłaconych poręczeń, a których wierzytelności dochodzone są najczęściej na drodze sądowej.

W przeciągu ostatnich lat ryzyko stale rośnie. W okresie budowania portfeli oraz uzyskiwania znacznych zasileń kapitałów gwarancyjnych, ryzyko jako suma wypłaconych środków nie przekroczyło 1%. Jest to statystycznie uzasadnione, gdyż wzrost obligo poręczeń w portfelach funduszy powodował obniżenie wskaźnika procentowego poręczeń wypłaconych. Drugim czynnikiem była wynikająca ze wzrastającej akcji poręczeniowej struktura portfeli, w których dominowały zobowiązania o stosunkowo krótkim okresie trwania. Wreszcie najistotniejszym czynnikiem ograniczającym ryzyko był nieprzerwany wzrost gospodarczy, praktycznie od początku minionej dekady.

Fundusze do 2009 roku notowały bardzo niskie współczynniki poręczeń straconych, wynoszące poniżej 1% obligo portfeli poręczeniowych. Tak niskie ryzyko było nieadekwatne do ryzyka obserwowanego przez banki w kredytowaniu przedsiębiorstw.

W ostatnim okresie zaznaczył się wzrost liczby wypłaconych poręczeń. W 2010 roku wyniósł 18 mln zł. W kolejnym 2011 roku wypłata poręczeń przekroczyła wartość 23 mln zł. Natomiast w 2012 roku wypłacono „zaledwie” 14,2 mln zł. Od początku działalności - do 2012 r., fundusze łącznie wypłaciły poręczenia na kwotę 95 mln zł. Z kwoty tej odzyskano w wyniku prowadzonych postępowań windykacyjnych 16,2 mln zł. Ponad 77,7 mln zł fundusze do końca 2012 roku nie odzyskały.

Pomiędzy poszczególnymi funduszami jak również pomiędzy województwami występują znaczne różnice. Wynikają one m.in. z różnic w sposobie ich finansowania. Województwa, w których fundusze uzyskały większe środki w postaci kapitałów charakteryzują się lepszymi wskaźnikami ryzyka od funduszy z województw, w których przy niskiej akumulacji kapitałów wprowadzono reporeczenia w ramach programu JEREMIE. W dłuższej perspektywie system reporeczeń może przełożyć się na niższe statystycznie ryzyko wypłat obciążających kapitały poręczeniowe poszczególnych funduszy.

Obserwowany w ostatnich latach wzrost ryzyka i zwiększenie wolumenu wypłat przez poszczególne fundusze wskazuje na skuteczną dywersyfikację ryzyka kredytowego instytucji finansujących.

Istotne statystycznie różnice dotyczą też ryzyka strat w poszczególnych branżach. Branżą o najwyższym poziomie ryzyka jest handel, następnie budownictwo i transport.

Powyżej prezentowane wskaźniki wypłaconych poręczeń, wynikają z kilku czynników, do których zaliczyć należy: ciągły dopływ środków finansowych z kolejnych programów unijnych rzutujący na procentowy wskaźnik strat, charakter relacji z bankami powodujący przesunięcie w czasie momentu wypłaty poręczanej kwoty (poręczenia o charakterze

subsydiarnym), raportowanie przez część funduszy wypłat w sytuacji braku możliwości dochodzenia regresowego, etc.

Również wskazywana średnia nie odzwierciedla „apetytu na ryzyko” poszczególnych funduszy w poprzednich okresach. Obok funduszy wykazujących poziom strat $\pm 1\%$, funkcjonują fundusze, które zanotowały poziom wypłat powyżej 10% swoich kapitałów. Analiza danych zawartych w tabeli 4 wskazuje na możliwość dekapitalizacji funduszy w sytuacji braku dopływu nowych środków z kolejnych programów finansowanych z budżetu UE oraz braku skutecznych systemów reasekuracji ryzyka funduszy.

Realizacja programów dotacyjnych w ramach SPO WKP w latach 2005-2007 oraz RPO w poszczególnych województwach w latach 2009–2012, spowodowało znaczne zróżnicowanie w zakresie wielkości kapitałów poręczeniowych poszczególnych funduszy oraz liczby aktywnych funduszy w poszczególnych województwach.

Bardzo duże tempo przyrostu kredytów w grupie przedsiębiorstw w latach bardzo szybkiego tempa wzrostu gospodarczego, przełożyło się na gwałtowne „hamowanie” szczególnie w sektorze MSP, co skutkowało dla funduszy wzrostem ryzyka i poziomem tworzonych rezerw. Pomiędzy kredytowaniem a wystąpieniem straty spowodowanej częściową lub całkowitą niewypłacalnością przedsiębiorstw zwykle mija dłuższy okres czasu, uzależniony m.in. od rodzaju i długości finansowania przedsiębiorstwa. Dlatego wyraźnie zaznaczona tendencja wzrostu wypłaty poręczeń będzie kontynuowana w kolejnych latach, a krzywa regresji będzie uzależniona w dużym stopniu od czynników makroekonomicznych w polskiej gospodarce oraz od polityki banków w zakresie podejmowanych działań restrukturyzacyjnych bądź windykacyjnych.

Tabela 4. Ryzyko wypłaty poręczeń występujące w grupie funduszy poręczeniowych na terenie poszczególnych województw

Województwa:	Kapitał funduszy	Obligo poręczeń	Kwota poręczanych kapitałów	Poręczenia wypłacone w 2012r.	Poręczenia wypłacone od początku działalności	Kwoty zwindykowane	Kwoty nie zwindykowane	Poręczenia wypłacone / kapitały poręczeniowe	Poręczenia wypłacone / Aktywne poręczenia	Popręczenia wypłacone / Kwota poręczanych kapitałów	Poręczenia wypłacone w 2012r./Obligo poręczeń
dolnośląskie	40 105 233	59 556 597	150 287 648	917 815	8 412 210	584 945	7 811 208	21,0%	14,1%	5,6%	1,5%
kujawsko pomorskie	118 656 552	194 827 611	279 011 307	2 388 043	14 071 978	1 701 026	11 915 310	11,9%	7,2%	5,0%	1,2%
lubelskie	106 872 298	46 946 790	95 687 982	655 083	5 095 533	4 989 581	1 195 406	4,8%	10,9%	5,3%	1,4%
lubuskie	46 460 552	56 835 520	181 753 852	721 889	1 096 643	17 954	1 078 689	2,4%	1,9%	0,6%	1,3%
łódzkie	3 233 054	277 058	1 090 111	0	376 748	11 925	325 824	11,7%	136,0%	34,6%	0,0%
małopolskie	95 816 848	23 853 875	44 862 447	456 093	1 115 936	66 445	623 605	1,2%	4,7%	2,5%	1,9%
mazowieckie	126 841 043	147 417 172	172 804 064	2 417 122	21 835 747	2 208 953	19 626 794	17,2%	14,8%	12,6%	1,6%
opolskie	17 785 083	13 313 919	27 654 864	564 527	1 209 941	60 890	1 149 050	6,8%	9,1%	4,4%	4,2%
podkarpackie	26 627 363	46 090 528	131 286 509	1 563 194	6 684 409	1 160 605	5 523 803	25,1%	14,5%	5,1%	3,4%
podlaskie	82 153 160	44 282 722	82 701 944	101 466	2 881 302	699 395	1 111 595	3,5%	6,5%	3,5%	0,2%
pomorskie	57 868 843	65 222 509	133 642 606	1 593 286	9 636 151	2 448 812	7 153 176	16,7%	14,8%	7,2%	2,4%
śląskie	46 161 130	26 297 659	75 856 364	438 684	7 392 911	938 220	6 546 371	16,0%	28,1%	9,7%	1,7%
świętokrzyskie	41 440 138	17 528 044	27 979 131	0	809 696	43 980	765 715	2,0%	4,6%	2,9%	0,0%
warmińsko - mazurskie	87 200 613	70 854 774	130 212 131	270 690	2 759 421	736 767	2 022 655	3,2%	3,9%	2,1%	0,4%
wielkopolskie	75 587 769	171 021 103	658 498 893	321 408	820 729	15 880	804 849	1,1%	0,5%	0,1%	0,2%
zachodniopomorskie	131 864 668	205 709 100	396 835 304	1 779 549	10 771 746	549 226	10 027 061	8,2%	5,2%	2,7%	0,9%
Średnia/Suma	1 104 674 345	1 190 034 982	2 590 165 158	14 188 848	94 971 099	16 234 605	77 681 112	9,5%	17,3%	6,5%	1,4%

Tabela 5. Ryzyko wypłaty poręczeń występujące w grupie funduszy o różnej wysokości kapitałów poręczeniowych

Kapitały przedział wartości	Kapitał funduszy	Obligo poręczeń	Kwota poręczanych kapitałów obcych	Poręczenia wypłacone w 2012r.	Poręczenia wypłacone od początku działalności	Kwoty zwindykowane	Kwoty niezwindykowane	Poręczenia wypłacone / kapitały poręczeniowe	Poręczenia wypłacone / Aktywne poręczenia	Poręczenia wypłacone / Kwota poręczanych kapitałów	Poręczenia wypłacone w 2012r. / Obligo poręczeń
0-10 mln zł	69 405 150	38 916 940	81 318 103	254 140	4 926 731	544 320	4 327 356	7,1%	12,7%	6,1%	0,7%
10 - 20 mln zł	195 973 121	315 986 374	808 639 361	2 059 376	12 108 384	1 426 629	10 401 575	6,2%	3,8%	1,5%	0,7%
20 - 40 mln zł	222 653 303	245 248 508	579 622 640	5 060 094	26 912 242	2 742 636	23 856 193	12,1%	11,0%	4,6%	2,1%
40 - 60 mln zł	138 317 814	172 214 608	403 982 123	2 536 570	11 023 233	2 503 392	8 519 841	8,0%	6,4%	2,7%	1,5%
> 60 mln zł	478 324 957	417 668 552	716 602 932	4 278 667	40 000 508	9 017 627	30 576 147	8,4%	9,6%	5,6%	1,0%
Suma / Średnia	1 104 674 345	1 190 034 982	2 590 165 158	14 188 848	94 971 099	16 234 605	77 681 112	8,3%	8,7%	4,1%	1,2%

VII. Źródła finansowania kapitałów gwarancyjnych funduszy poręczeniowych

SPO WKP – Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw

Sektorowy Program Operacyjny „Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, lata 2004-2006” znany pod hasłem UNIA DLA PRZEDSIĘBIORCZYCH-„PROGRAM KONKURENCYJNOŚĆ” - to jeden z kluczowych dokumentów przygotowanych przez Polskę, przewidzianych w Narodowym Planie Rozwoju na lata 2004-2006 i określających ramy wsparcia dla Polski z funduszy strukturalnych po przystąpieniu do Unii Europejskiej. SPO WKP wykorzystując zasoby sfery naukowo-badawczej oraz korzyści związane ze stosowaniem nowoczesnych technologii, w tym technologii informacyjnych oraz technologii wspierających ochronę środowiska określał cele, priorytety i działania dotyczące realizacji polityki w zakresie przedsiębiorczości i innowacyjności, ze szczególnym uwzględnieniem sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP).

W ramach SPO WKP zostało dokapitalizowanych 27 funduszy na łączną kwotę 314.431.388 zł.

RPO – Regionalne Programy Operacyjne

W latach 2007 – 2013 w szesnastu Regionalnych Programach Operacyjnych przewidziano wydatkowanie łącznie na kwotę: 654.677.219euro (**2.716.910.459zł**) - dofinansowanie funduszy pożyczkowych i poręczeniowych. Powyższa kwota obejmuje zarówno realizację projektów w ramach RPO, jak również program realizowany na terenie pięciu województw przez bank BGK w ramach inicjatywy JEREMIE.

Powyższe środki przeznaczone miały zostać na wsparcie regionalnie i lokalnie działających funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.

Środki mają charakter zwrotny, tzn. po okresie realizacji projektu i zakończeniu okresu trwałości (5 lat), środki podlegają zwrotowi do instytucji zarządzającej (Urzędy Marszałkowskie). Istnieje możliwość zawarcia kolejnej umowy na kolejny okres czasu, po zakończeniu i pozytywnym rozliczeniu programu.

Główne cele programów RPO w poszczególnych województwach:

- 1) ułatwianie przedsiębiorcom dostępu do kapitału, działanie na rzecz rozwoju gospodarki, wzrostu jej konkurencyjności i innowacyjności;
- 2) maksymalne wykorzystanie środków finansowych będących w dyspozycji funduszy poprzez wzrost mnożnika kapitałowego;
- 3) wzmacnianie wiarygodności funduszy poręczeń wobec sektora bankowego;
- 4) ujednolicenie i wdrożenie standardów funkcjonowania funduszy poręczeniowych (uznawanych przez środowisko finansowe/bankowe), będących podstawą do uzyskania odpowiedniej klasyfikacji ratingowej przez fundusz;
- 5) stworzenie i wdrożenie systemu monitoringu funduszy;
- 6) zapewnienie nadzoru nad wykorzystaniem środków publicznych;
- 7) rozwój oferty produktów i usług poręczeniowych i bieżące dostosowanie jej do

-
- oczekiwań rynku;
- 8) zwiększanie roli samorządów terytorialnych w wspieraniu funduszy tworzących system;
 - 9) dostosowanie podaży usług poręczeniowych do popytu ze strony podmiotów gospodarczych poprzez wypełnienie luki finansowej, rozumianej jako różnica pomiędzy zapotrzebowaniem na kapitał a możliwością jego pozyskania.

JEREMIE (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises)

Jest wspólną inicjatywą Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej oraz Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego (EFI) z udziałem Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI).

Celem Inicjatywy JEREMIE jest poprawa wykorzystania oraz zwiększenie efektywności środków przeznaczanych na wsparcie sektora MŚP w ramach funduszy strukturalnych. Mechanizm finansowy JEREMIE zakłada przekazanie środków do wyodrębnionego Funduszu Powierniczego (FP) zarządzanego przez Menadżera (BGK). Następnie środki z FP transferowane są do MŚP z wykorzystaniem pośredników finansowych (np. banków, funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, funduszy venture capital, itp.).

W Polsce inicjatywa JEREMIE nie stanowi dopływu dodatkowych środków z Unii Europejskiej i realizowana jest ze środków wyodrębnionych z RPO.

Inicjatywa JEREMIE realizowana jest w ramach RPO woj. dolnośląskiego, łódzkiego, pomorskiego, wielkopolskiego, zachodniopomorskiego i kujawsko-pomorskiego.

Tak jak w przypadku finansowania funduszy bezpośrednio z RPO, finansowanie z JEREMIE ma charakter zwrotny. Brak jest możliwości skapitalizowania się funduszy z dotacji uzyskiwanych w okresie programowania 2007-2013. Szereg restrykcji w istotny sposób ograniczyła aktywność i rolę tej inicjatywy.

Środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego przeznaczone na realizację inicjatywy JEREMIE w Polsce to kwota około 320 mln euro.

Wspólnym ograniczeniem tych dwóch programów: RPO i JEREMIE jest ograniczenie możliwości zabezpieczania kredytów obrotowych, tak istotne dla prawidłowego funkcjonowania MŚP.

CIP

Program łączy w sobie działania z kilku wcześniej realizowanych wspólnotowych programów wsparcia, w tym:

- 1) wieloletniego Programu dla Przedsiębiorczości (MAP);
- 2) eTen - programu promującego e-usługi wśród MŚP;
- 3) eContent Plus - programu poświęconego wdrażaniu europejskich zasobów cyfrowych;
- 4) Modinis - programu obejmującego benchmarking oraz badania ankietowe na temat eEurope;
- 5) LIFE - projektów pilotażowych i powielania rynkowego, zachęcających do stosowania technologii środowiskowych;
- 6) Inteligentnej Energii - Programu dla Europy (IEE).

Instrument SMEG - SME Guarantee Facility (System poręczeń dla MŚP) dzieli się na 4 opcje:

- 1) Gwarancje dla kredytów / pożyczek / leasingu;

-
- 2) Gwarancje dla mikrokredytów;
 - 3) Gwarancje dla inwestycji kapitałowych;
 - 4) Gwarancje dla transakcji sekurytyzacji portfeli dłużnych MŚP.

Główny celem instrumentu SMEG jest udzielanie gwarancji bezpośrednich na rzecz instytucji finansowych oraz udzielanie regwarancji na rzecz działających programów gwarancyjnych (funduszy poręczeniowych).

Program SMEG zapewnia dodatkowe regwarancje dla systemów poręczeniowych oraz gwarancje bezpośrednie dla pośredników finansowych.

Celem programu jest:

- 1) wzmocnienie dostępu małych i średnich przedsiębiorstw do finansowania w drodze pożyczek czy leasingu, inwestycji związanych z wiedzą (innowacje, transfer technologii);
- 2) finansowanie MŚP przy pomocy mikrokredytów. Oprócz regwarancji instytucje finansowe mogą także uzyskać dotacje kompensujące część kosztów administracyjnych obsługi mikrokredytów dla MŚP;
- 3) dostęp MŚP do kapitału zaangażowanego, kapitału w fazie startu, finansowania mezaninowego. Gwarancje obejmują inwestycje funduszy kapitału własnego lub kapitału typu "quasi-equity" w małych i średnich firmach;
- 4) sekurytyzacja czyli dodatkowe finansowanie zadłużenia MŚP. Instytucja finansowa musi zobowiązać się do przeznaczenia części uzyskanego kapitału na pożyczki dla kolejnych MŚP.

Atrakcyjność programu polega na uzyskaniu limitu strat nie większego niż 5% portfela w zamian za ułatwienie MŚP dostępu do finansowania dłużnego. Instrument ten, co do zasady nie obciąża dodatkowymi kosztami przedsiębiorców. Fundusz poręczeniowy za udostępnienie linii regwarancyjnej nie ponosi dodatkowych kosztów tak jak w RPO i programie JEREMIE.

PROGRESS

Europejski Instrument Mikrofinansowy Progress jest inicjatywą mikrofinansowania MŚP powstałą w marcu 2010 roku z 200 mln euro środków pochodzących z Komisji Europejskiej i Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Jest to najnowsza inicjatywa KE, realizowana jako projekt pilotażowy w krajach członkowskich.

Dla Polski przewidziano łącznie kwotę 4 mln euro, z której FM Bank uzyskał kwotę 2,5 mln euro. Pozostała kwota jest możliwa do pozyskania przez polskie fundusze.

Progress, to inicjatywa skierowana do wszystkich państw członkowskich mająca na celu zwiększenie dostępu do finansowania dla osób pozbawionych pracy lub zagrożonych utratą pracy lub mają trudności z wejściem lub powrotem na rynek pracy. Komisja kieruje swój projekt również do osób pokrzywdzonych, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Progress oferuje również finansowanie mikroprzedsiębiorstwom, w tym działającym w sektorze ekonomii społecznej, zapewniającym miejsca pracy dla bezrobotnych lub osobom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji.

Realizację projektu Komisja powierzyła EFI, która finansuje mikroprzedsiębiorstwa lub osób uprawnione za pośrednictwem wyspecjalizowanych instytucji pozarządowych.

W ramach programu udzielane są mikrokredyty do kwoty 25.000 euro dla przedsiębiorców zatrudniających nie więcej niż 10 osób.

Progress oferuje dwie linie produktów kwalifikujących się do pośredników:

- 1) mikrokredyty;
- 2) poręczenia dedykowane mikrokredytom.

Celem programu Progress jest zwiększenie zdolności pośredników finansowych do udzielania mikropożyczek i/lub poręczeń.

Realizacja programu Progress ma na celu:

- 1) wzrost wolumenów kredytów i możliwość zdobycia nowych klientów;
- 2) przyciągnięcia nowych inwestorów z sektora prywatnego i wzmocnienia struktury własności w celu osiągnięcia zrównoważonego rozwoju;
- 3) badanie rynku poprzez realizację programu „pilotażowego” finansowanego kapitałami obcymi;
- 4) zwiększenie skali działania na obszarach wysokiego ryzyka;
- 5) wpisanie się w misję Unii Europejskiej w zakresie aktywnego wspierania rynku pracy poprzez samozatrudnienie i finansowanie mikroprzedsiębiorstw;
- 6) kreowanie pozytywnego wizerunku instytucji – jej prospołecznej roli.

VIII. Podsumowanie

Poręczenia w krajach UE dedykowane są zabezpieczeniu ryzyka kredytowania MŚP. W niektórych państwach funkcjonują wydzielone fundusze, których działalność ukierunkowana jest również na działalność w szeroko rozumianym rolnictwie, które w polskich warunkach powinno być traktowane jako mała, rodzinna przedsiębiorczość. Brak tego mechanizmu jest silnie odczuwane przez rolników, a problem zabezpieczeń w działalności rolniczej często podnoszony przez banki, które kredytują działalność o wysokim ryzyku spowodowanym niską rentownością i długimi okresami rotacji kapitału, nie spotykanymi w żadnej innej sferze działalności gospodarczej.

W chwili obecnej oraz w kolejnych latach, będą wzrastać środki finansowe pochodzące bezpośrednio z Komisji Europejskiej, jak również z programów krajowych lub regionalnych.

Uprzywilejowani pod względem finansowania i asekuracji ryzyka kredytowego są MŚP. Już w chwili obecnej do dyspozycji instytucji finansowych oddane zostały kapitały w wysokości 1 miliarda złotych. Tak więc rozpatrując stan organizacji rynku poręczeń z historycznego punktu widzenia, kapitały są znaczne, lecz w konfrontacji z wielkością udzielanych kredytów i pożyczek, poziom zabezpieczenia oferowany przez działające w Polsce fundusze wysoce niedostateczny, poniżej potencjalnego popytu na ten instrument.

Jednym z istotnych problemów, na które napotykają fundusze poręczeniowe jest wieloletnie przyzwyczajenie do ustanawiania zabezpieczeń kredytów i pożyczek na aktywach trwałych. Wiele instytucji finansowych nie potrafi w pełni wykorzystać korzyści jakie niosą za sobą płynne zabezpieczenia oferowane przez fundusze poręczeniowe. W dalszym ciągu dominującą formą są zabezpieczenia rzeczowe i hipoteki. Jak uczy najnowsza historia, zgodnie z cyklem koniunkturalnym, następuje przeszacowanie wartości zabezpieczeń - ich okresowa deprecjacja oraz co jest szczególnie dotkliwe - gwałtownie malejąca płynność aktywów będących przedmiotem zabezpieczeń kredytów.

Kolejnym zagadnieniem, na które należy wskazać to liczba funduszy i banków oraz ich niezależność, przejawiająca się w swobodnym kształtowaniu stosunków zobowiązaniowych, w tym umów w zakresie poręczeń kredytowych. Jest to obszar wymagający chociażby organizacji i standaryzacji procedur, ujednolicenia mechanizmów czy umów. Brak postępu w tej dziedzinie przez ostatnie lata jest jednym z czynników ograniczających upowszechnienie poręczeń.

Trzecim czynnikiem jest oczekiwanie banków stworzenia przez fundusze prostego dla banku i przedsiębiorcy mechanizmu zabezpieczania ryzyka kredytowego, przy tym taniego i charakteryzującego się cechami typowymi dla gwarancji bankowej.

Czwartym istotnym czynnikiem wpływającym na poziom współpracy pomiędzy bankami a funduszami jest brak oceny ratingowej funduszy i w wielu przypadkach niski

poziom dźwigni finansowej, wynikający z nie dostosowania przepisów prawa do specyfiki funkcjonowania instytucji finansowych jakimi są fundusze poręczeniowe.

Wyżej wymienione czynniki ograniczające sprawność i efektywność działania funduszy w przeszłości, mogą być wykorzystane jako argumenty za powszechnym stosowaniem poręczeń w różnych działach gospodarki narodowej. Zwiększenie aktywności funduszy jest konieczne nie tylko z uwagi na korzyści jakie niesie ten mechanizm, lecz również z powodu zmian następujących w Komisji Europejskiej, która w obliczu kryzysu finansowego dotyczącego kolejne kraje Wspólnoty, zamierza ograniczyć dotacje bezpośrednie dla przedsiębiorstw, a wygospodarowane środki przeznaczyć na doinwestowanie mechanizmów finansowania przedsiębiorczości o charakterze rewolwingowym. Jednym z mechanizmów istotnych dla podtrzymania poziomu wzrostu gospodarczego w krajach członkowskich są poręczenia.

Zarówno zmiana polityki Komisji Europejskiej w stosunku do rozwoju przedsiębiorczości, jak również bardzo dynamiczny przyrost akcji kredytowej w minionych latach, są wystarczającymi przesłankami do dalszego planowego rozwoju systemu usług poręczeniowych, będącego w stanie dywersyfikować i sekurytyzować ryzyko kredytowe banków i innych instytucji finansujących.

Do 2007 roku fundusze pożyczkowe i poręczeniowe w Polsce rozwijały się w oparciu o jednolity, spójny model organizacyjny i funkcjonalny wypracowywany na bazie wymiany doświadczeń w ramach działań podejmowanych przez PARP i KSFP. Instytucją, która koordynowała działania, i która doprowadziła do niespotykanego rozwoju funduszy pożyczkowych i poręczeniowych w przeszłości była Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości. Jej działania dały impuls do rozwoju i powstawania nowych funduszy. W kolejnych latach działania integratora systemu miał przejąć Bank Gospodarstwa Krajowego S.A.

Elementem budowy spójnego systemu gwarancyjnego powinna być długofalowa strategia rozwoju przyjęta przez Rząd RP, w tym przygotowanie odpowiednich regulacji prawnych. Szczególnie ten drugi aspekt wymaga szczególnej uwagi w związku z planowanym przeniesieniem ciężaru finansowania MŚP z dotacji bezpośrednich, na rzecz rozwoju mechanizmów rewolwingowych takich jak: fundusze pożyczkowe, poręczeniowe i VC/PE w nowej perspektywie finansowej.

Począwszy od 2007 r. w ramach nowej perspektywy finansowej na lata 2007-2013, przenosząc finansowanie na poziom poszczególnych województw, zrezygnowano z możliwości sprawnego koordynowania procesów dostosowawczych w funduszach, budowania „sieci” funduszy, wypracowania jednolitych standardów, nie dyskryminowania funduszy oraz MŚP z uwagi na ich lokalizację i zasięg działalności gospodarczej.

Obecny system finansowania funduszy charakteryzuje się zwiększonymi kosztami wdrażania, zarządzania i monitorowania projektów oraz rozbieżnościami w interpretacji tych samych regulacji prawnych w poszczególnych województwach.

Obok finansowania krajowego dostępne jest również finansowanie ponadnarodowe. Instrumenty ponadnarodowe realizowane przez Europejski Fundusz Inwestycyjny nie podlegają przepisom i ograniczeniom charakterystycznym dla projektów realizowanych w ramach RPO i JEREMIE. Programy te adresowane są również bezpośrednio do instytucji finansowych z pominięciem funduszy poręczeniowych. Realizacja

programów ponadnarodowych nie powinna w przyszłości prowadzić do realizacji mechanizmów „dwóch różnych prędkości” i nie może wpływać na konkurencyjność instrumentów krajowych.

Wzrastające ryzyko kredytowania przedsiębiorczości oraz wzrost upadłości stwarza realne zagrożenia dla płynnej działalności funduszy, jednocześnie zwiększając popyt na płynne zabezpieczenia i usługi oferowane przez fundusze poręczeniowe dla MŚP.

X. Spis rysunków i tabel

- Rys. 1. Dynamika zmian kapitałów poręczeniowych funduszy w latach 2000 – 2012].
- Rys. 2. Dynamika zmian aktywności funduszy poręczeniowych [liczba udzielanych poręczeń w latach 2000 - 2012].
- Rys. 3. Zmiany kapitałów poręczeniowych i wartości udzielonych poręczeń w latach 2004 – 2012 z podziałem na województwa.
- Rys. 4. Wartość zobowiązań w stosunku do posiadanych kapitałów, w podziale na poszczególne województwa (stan na 31.12.2012r.).
- Rys. 5. Dynamika zmian aktywności funduszy poręczeniowych [wartość udzielonych poręczeń w latach 2000 – 2012].
- Rys. 6. Udział mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w portfelach poręczeniowych funduszy w 2012 r. [w wartościach udzielonych poręczeń].
- Rys. 7. Struktura zaangażowania funduszy poręczeniowych w stosunku do instytucji finansujących w 2012r.
- Rys. 8. Dystrybucja poręczeń w wartościach i liczbach na poszczególne instrumenty finansowania dłużnego MŚP w 2012 r.
- Rys. 9. Procentowy rozkład liczby oraz wartości udzielanych poręczeń na poszczególne branże w 2012 r.
- Rys. 10. Łączna wartość udzielonych zabezpieczeń z podziałem na poręczenia w poszczególnych przedziałach wartości w 2012r.
- Rys. 11. Struktura udzielonych poręczeń ze względu na liczbę umów w poszczególnych przedziałach wartości poręczeń w 2012r.

- Tabela 1. Zmiany średniej wartości udzielanych poręczeń przez fundusze w latach 2000 – 2012.
- Tabela 2. Zmiany kapitałów funduszy poręczeniowych w poszczególnych województwach w latach 2004 - 2012.
- Tabela 3. Wartość kapitałów funduszy oraz wartość poręczeń w poszczególnych województwach w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo w 2012 roku.
- Tabela 4. Ryzyko wypłaty poręczeń występujące w grupie funduszy poręczeniowych na terenie poszczególnych województw.
- Tabela 5. Ryzyko wypłaty poręczeń występujące w grupie funduszy o różnej wysokości kapitałów poręczeniowych.

XI. Dane teleadresowe funduszy poręczeńowych.

Lp	Nazwa Funduszu	Województwo	Adres	Telefon	Fax	E-mail	WWW
1	Podlaski Fundusz Poręczeńowy Sp. z o.o.	podlaskie	Białystok ul. Starobojarska 15	(85) 740 86 85	(85) 740 86 83	fundusz@pfr.pl	www.poreczenia.com.pl
2	Łomżyński Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	podlaskie	Łomża ul. M. C. Skłodowskiej 17 / ul. Piłsudskiego 75	(86) 218 13 89	(86) 218 13 89	biuro@fipk.eu	www.fipk.eu
3	Fundusz Poręczeń Kredytowych Powiatu Dzierżoniowskiego Sp. z o.o.	dolnośląskie	Dzierżoniów ul. Batalionów Chłopskich 19	(74) 645-04-31	(74) 64-64-751	fipkpd@wp.pl	http://www.fipkpd.pl/
4	Fundusz Poręczeń Kredytowych w Jeleniej Górze Sp. z o.o.	dolnośląskie	Jelenia Góra ul. 1 Maja 27	(75) 64 20 222	(75) 64 20 222	fipkjelenia@karr.pl	www.fipk.igora.pl
5	Samorządowy Fundusz Poręczeń Kredytowych	dolnośląskie	Strzelin ul. Mickiewicza 8	(71) 392 07 66	(71) 392 07 66	sieg@siegstrzelin.pl	www.siegstrzelin.pl
6	Dolnośląski Fundusz Gospodarczy Sp. z o.o.	dolnośląskie	Wrocław ul. Witła Stwosza 3	(71) 343 79 64	(71) 343 79 67	biuro@dfg.pl	www.dfg.pl
7	Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	dolnośląskie	Złotoryja ul. Miła 18	(76) 878 17 14	(76) 878 17 14	fipkzlotoryja@poczta.fm	www.fipkzlotoryja.pl
8	Bydgoski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	kujawsko-pomorskie	Bydgoszcz ul. Gdańska 32	(52) 320 93 84	(52) 323 11 35	biuro@fipk.bydgoszcz.pl	www.fipk.bydgoszcz.pl
9	Grudziądzkie Poręczenia Kredytowe Sp. z o.o.	kujawsko-pomorskie	Grudziądz ul. Sienkiewicza 22	(56) 461 23 77	(56) 461 23 77	gpk@pksp.pl	www.gpk.grudziadz.pl
10	Fundusz Poręczeń Kredytowych przy Towarzystwie Rozwoju Gminy Piłznica	kujawsko-pomorskie	Piłznica ul. Piłznicka 64	(56) 687 39 09	(56) 687 39 09	trgop@org.com.pl	www.trgop.org.pl
11	Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	kujawsko-pomorskie	Toruń	(56) 660 57 60	(56) 660 57 63	fipk@kujawsko-pomorskie.pl	www.fipk.kujawsko-pomorskie.pl
12	Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	kujawsko-pomorskie	Toruń ul. Kopernika 27	(56) 654 71 79	(56) 655 08 48	fundusz@fipk.pl	www.fipk.pl
13	Kujawskie Poręczenia Kredytowe Spółka z o.o.	kujawsko-pomorskie	Włocławek ul. Toruńska 148	(54) 423 20 15	(54) 423 20 16	poreczenia@kdb.com.pl	www.kujawskie.poreczaniakredytowe.pl
14	Polski Fundusz Gwarancyjny Sp. z o.o.	lubelskie	Lublin ul. Rynek 7	(81) 531-80-09	(81) 743-73-24	poreczenia@plg-poreczenia.pl	www.plg-poreczenia.pl
15	Puławski Fundusz Poręczeń Kredytowych	lubelskie	Puławy ul. Lubelska 2e	(81) 470 09 00	(81) 470 09 30	poreczenia@fpcp.org.pl	www.fpcp.org.pl
16	Lubuski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	lubuskie	Zielona Góra ul. Kupiecka 32 B	(68) 323 96 00	(68) 323 13 52	fipk@fipk.pl	www.fipk.pl
17	Agencja Rozwoju Regionu Kutnowskiego S.A.	łódzkie	Kutno ul. Wyszyńskiego 11	(24) 355 74 50	(24) 355 74 50	ark@kutno.net.pl	www.ark.kutno.net.pl
18	Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. - Fundusz Poręczeń Kredytowych**	łódzkie	Łódź ul. Tuwima 22/26	(42) 664 30 43	(42) 664 37 50	df@larr.lodz.pl	www.larr.lodz.pl
19	Małopolski Fundusz Poręczeń Kredytowych***	małopolskie	Nowy Sącz ul. Nawojowska 4	(18) 444 47 96	(18) 444 47 96	biuro@poreczenia.pl	www.poreczenia.pl
20	Małopolski Regionalny Fundusz Poręczeńowy Sp. z o.o.	małopolskie	Kraków ul. Kordylewskiego 11	(12) 296 04 00	(12) 296 04 00	biuro@poreczeniowy.pl	www.poreczeniowy.pl www.mrfp.com.pl
21	Małopolski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	małopolskie	Nowy Sącz Nawojowska 4	(18) 444 47 96	(18) 444 47 96	biuro@poreczenia.pl	www.poreczenia.pl
22	Tarnowska agencja rozwoju regionalnego S.A. Fundusz Poręczeń Kredytowych	małopolskie	Tarnów ul. Szulskiego 66	(14) 623 55 00	(14) 621 39 55	tarr@tarr.tarnow.pl	www.tarr.tarnow.pl
23	Stowarzyszenie "Radomskie Centrum Przedsiębiorczości***	mazowieckie	Radom ul. Kościuszki 1	(48) 360 00 45	(48) 360 00 46	scp@radom.net	www.scp.radom.pl
24	Mazowiecki Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	mazowieckie	Warszawa ul. Mysłowskiego 20	(22) 840 32 35	(22) 840 32 53	biuro@mfpk.pl	www.mfpk.com.pl
25	Poręczenia Kredytowe Sp. z o.o.	mazowieckie	Warszawa ul. Miedziana 3A	(22) 890 98 00	(22) 890 98 03	biuro@poreczaniakredytowe.pl	www.poreczaniakredytowe.pl
26	Opolski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	opolskie	Opole Kołłątaja 11/28	(77) 441 56 21	(77) 555 44 04	biuro@ortpk.opole.pl	www.bip.ortpk.opole.pl
27	Podkarpacki Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	podkarpackie	Rzeszów ul. Hetmańska 9	(17) 862 11 66	(17) 784 49 94	sekretariat@fipk.com	www.fipk.com
28	Lokalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	podkarpackie	Stalowa Wola ul. 1-go Sierpnia 26c	(66) 415 90 71	(66) 415 90 71	piotkoczvara@gmail.com	www.rig.stalowawola.go3.pl
29	Fundusz Poręczeń Wzajemnych Regionalne Towarzystwo Inwestycyjne S.A.	pomorskie	Dzierżon Pl. Wolności 3	(55) 276 25 79	(55) 276 25 70	ri@dzierzon.com.pl	www.ri.dzierzon.com.pl
30	Pomorski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	pomorskie	Gdańsk ul. Szara 32-33	(58) 320 34 05	(58) 320 36 37	prtpk@prtpk.pl	www.prtpk.com.pl
31	Kościerski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	pomorskie	Kościerzyna ul. 3 Maja 9C	693 462 835	693 462 835	poczta@kfipk.pl	www.kfipk.pl
32	Śląskie Stowarzyszenie Innowacji Gospodarczych i Przedsiębiorczości	pomorskie	Ślupsk ul. Tuwima 22a	(59) 846 91 20	(59) 846 91 20	biuro@inkubator.slupsk.pl	www.inkubator.slupsk.pl
33	Bielski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	śląskie	Bielsko-Biała ul. Cieszyńska 365	(33) 497 29 79	(33) 487 13 46	fundusz@bfipk.pl	http://www.bfipk.pl
34	Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	śląskie	Jastrzębie Żródło ul. 1 Maja 47	(32) 476 40 19	(32) 476 40 19	poczta@fipk.pl	www.fipk.pl
35	Śląski Regionalny Fundusz Poręczeńowy Sp. z o.o.	śląskie	Katowice ul. Astrów 10	(032) 785 85 85	(032) 785 88 16	biuro@rfp.pl	www.rfp.pl
36	Agencja Rozwoju Lokalnego S.A.	śląskie	Sosnowiec ul. Teatralna 9	(32) 266 50 41	(32) 293 37 31	arl@arl.org.pl	www.arl.org.pl
37	Fundusz Poręczeniowy Miasta Zabrze	śląskie	Zabrze ul. Wolności 286	(32) 373 34 95	(32) 373 34 85	akozicki@um.zabrze.pl	-
38	Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	świętokrzyskie	Kielce ul. Sw. Leonarda 1/13	(41) 242 95 05	(41) 242 94 92	sekretariat@swietokrzyskipk.pl	http://www.swietokrzyskipk.pl
39	Fundusz Poręczeń Kredytowych i Wspierania Finansowego FUNDSTAR	świętokrzyskie	Starachowice ul. Mickiewicza 1A	(41) 274 46 90	(41) 274 04 09	farr@farr.pl	www.farr.pl
40	Działdowska Agencja Rozwoju S.A.	warmińsko mazurskie	Działdowo ul. Jagiełły 15	(23) 697 06 75	(23) 697 06 67	r.dawidowski@darsa.pl	www.darsa.pl
41	Warmińsko-Mazurski Fundusz "Poręczenia Kredytowe" w Działdowie Sp. z o.o.	warmińsko mazurskie	Działdowo ul. Wolności 4	(23) 697 50 52	(23) 697 50 54	prezes@poreczenia-kredytowe.info	http://www.poreczenia-kredytowe.info/
42	Nidzicka Fundacja Rozwoju "NIDA"	warmińsko mazurskie	Nidzica Rzemieślnicza 3	(89) 625 36 51	(89) 625 36 51	nida@nida.pl	www.nida.pl
43	Fundusz Poręczeń Kredytowych przy Fundacji Rozwoju Przedsiębiorczości "ATUT"	warmińsko mazurskie	Ostróda ul. Kościuszki 2	(89) 646 79 57	(89) 646 79 57	atut@atut.org.pl	www.atut.org.pl
44	Samorządowy Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	wielkopolskie	Gostyn Rynek 6	(65) 572 36 33	(65) 572 36 33	fundusz@gostyn.pl	www.fundusz.gostyn.pl
45	Jarociński Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	wielkopolskie	Jarocin ul. T. Kościuszki 15B	(62) 747 63 53	(62) 747 63 53	ciesiak@jarocin.pl	http://www.fipk.jarocin.com.pl
46	Fundusz Rozwoju i Promocji Województwa Wielkopolskiego S.A.	wielkopolskie	Poznań Szyperka 14	(61) 671 04 81	(61) 671 06 10	fundusz@fipw.pl	www.fipw.pl
47	Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	wielkopolskie	Poznań Marcinkowskiego 20	(61) 855 64 80	(61) 855 64 85	biuro@fipk.pl	www.fipk.pl
48	Fundusz Poręczeń Kredytowych w Stargardzie Szczecińskim Sp. z o.o.	zachodniopomorskie	Stargard Szczeciński ul. Piętnastej Brigady 32 lok. 307	(91) 834 11 07	(91) 834 52 78	biuro@fipk.stargard.pl	www.fipk.stargard.pl
49	Fundusz Wspierania Rozwoju Gospodarczego Miasta Szczecina Sp. z o.o.	zachodniopomorskie	Szczecin Bogusława 7/LU4	(91) 488 28 01	(91) 488 28 01	fundusz@um.szczecin.pl	www.fundusz.szczecin.pl
50	POLFUND Fundusz Poręczeń Kredytowych S.A.	zachodniopomorskie	Szczecin ul. Monte Cassino 32	(91) 424 31 30	(91) 424 31 40	polfund@polfund.com.pl	www.polfund.com.pl
51	Zachodniopomorski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	zachodniopomorskie	Szczecin Świętego Ducha 5A	(91) 813 01 10	(91) 813 01 11	biuro@zrfpk.pl	www.zrfpk.pl